

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ
แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ
จังหวัดเพชรบูรณ์
The Guideline Sustainable Tourism Development
in Khao Kho District, Phetchabun Province

คณะผู้วิจัย

1. ดร.รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. นางสาวรสสุคนธ์ ประดิษฐ์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยนเรศวร
วันลงทะเบียน..... ๒๖ มี.ค. ๒๕๕๘
เลขทะเบียน..... ๑.๖๙๖๔๙๑
เลขเรียกหนังสือ..... ๖ G

156
.5.5๘7
๖3๖35
2557

สนับสนุนโดยงบประมาณแผ่นดิน มหาวิทยาลัยนเรศวร

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยงานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากทุนอุดหนุนการวิจัยงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำยุทธศาสตร์และแนวทางการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์และเป็นแนวทางการจัดทำยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยเฉพาะหน่วยงานในพื้นที่ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลเขาค้อ องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแม่นา องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ และเทศบาลตำบลแคมป์สน ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการศึกษานี้จะเกิดประโยชน์กับการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อและเกิดการขับเคลื่อนเชิงนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น และประเทศต่อไป

บทคัดย่อ

ชื่อโครงการ   แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้วิจัย   ดร.รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์ และรสสุคนธ์ ประดิษฐ์

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย 1) เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาบทบาทของภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) เพื่อศึกษาทัศนคติ ความพึงพอใจ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และ 4) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวพบว่า เขาค้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีทัศนียภาพที่สวยงามมีภูมิอากาศที่หนาวเย็นจนได้รับสมญานามว่าเป็นสวิตเซอร์แลนด์เมืองไทย นอกจากนี้ยังมีความสวยงามตามธรรมชาติและเป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ใช้ในการต่อสู้กับกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในอดีต ซึ่งสถานที่สำคัญหลายแห่งยังปรากฏหลักฐานอยู่เป็นจำนวนมาก ประกอบกับพักและรีสอร์ทเกิดขึ้นมากมายเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวแบบพักค้างคืนได้เลือกสรร

ผลการศึกษาความพึงพอใจพบว่า 3 อันดับแรกของแหล่งท่องเที่ยวและอาหารที่กลุ่มตัวอย่างให้ความนิยมได้แก่ 1) ร้านกาแฟ คิดเป็นร้อยละ 2) วัดพระธาตุผาซ่อนแก้ว และ 3) พระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก และการให้บริการที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ 1) มาตรฐานการบริการของผู้ประกอบการ 2) ระบบการดูแลรักษาความปลอดภัย และเพื่อเพิ่มคุณภาพและยกระดับมาตรฐานการให้บริการจึงมีด้านที่ต้องปรับปรุงดูแล คือ การจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเสีย อากาศ และเสียง เพราะเนื่องจากพื้นที่ในอำเภอเขาค้อยังขาดระบบการจัดการขยะที่ดี และความเพียงพอของสุขอนามัยของห้องน้ำสาธารณะ

ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน สามารถกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาได้ 4 ด้าน คือ

1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการตลาด มี 3 แนวทางการพัฒนาได้แก่ (1) การส่งเสริมการตลาด (2) การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ และ (3) การจัดทำระบบข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยว

2) ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการการท่องเที่ยว มี 3 แนวทางการพัฒนาได้แก่ (1) การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว (2) การสำรวจและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ และ (3) การฟื้นฟูและส่งเสริมงานประเพณี

3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการให้บริการด้านการท่องเที่ยว มี 4 แนวทางการพัฒนาได้แก่ (1) โครงสร้างพื้นฐาน (2) การพัฒนาที่พัก และร้านอาหาร (3) การพัฒนาด้านการนำเที่ยวและมีคุณภาพ และ (4) การพัฒนาด้านการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

4) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว มี 4 แนวทางการพัฒนาได้แก่ (1) การป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว (2) การส่งเสริมการมีส่วนร่วม (3) การรักษาความปลอดภัย และ (4) การวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณด้านการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาพบว่า 1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรบูรณาการร่วมกับหน่วยงานของกรมป่าไม้ ในการออกกฎระเบียบ มาตรการ หรือข้อบังคับในการบุกรุกพื้นที่ป่า และทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากการทำการเกษตรและการสร้างที่พักและรีสอร์ท 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะเป็นหน่วยงานที่ได้รับการกระจายอำนาจด้านการท่องเที่ยวและเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนมากที่สุด ทั้งการอบรมในด้านการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การดูแลมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวควรส่งเสริมให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว เพื่อการกระจายผลประโยชน์เพื่อให้ชุมชนเห็นประโยชน์จากการพัฒนา และร่วมกันอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและเกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

Project title : The Guideline Sustainable Tourism Development in Khao-kho District,
Phetchabun Province

Researchers : Rudklaw Premprasit and Rotsukhon Pradit

This research aims to 1) study tourism potential in Khao Kho district area, Phetchabun province 2) study roles of government, local, private sector, and people in tourism promotion 3) study tourists' attitudes, satisfaction, and behavior and 4) set up ways in developing tourism for sustainability by using the process of community sharing.

The study result of tourism potential found that Khao Kho is the tourist attraction where there are beautiful scenery, and cold climate. Therefore, Khao Kho has been named "Switzerland of Thailand" ever since. Moreover, Khao Kho has its natural beauty, and it is a historical place where it was used to fight with the Communists in the past. As a result, there are many importance places appearing as evidences nowadays. In addition, there are many accommodations, and resorts for tourists to select for their stay.

The study result of satisfaction found that the first 3 level of tourist attractions and food that the sample group found them popular are 1) Coffee shop, is considered as 2% 2) Pha Son Kaew Temple, and 3) Kanchanapisek Pagoda. The service that tourists has given the most satisfaction is 1) Business entrepreneur's service standard 2) Safety system. Moreover, in order to add more quality and enhance the service standard, the aspects that need improvement are an environmental management such as garbage, toxic water, air, and noise because Khao Kho district area is still lack of a good garbage management system, and a sufficiency of public toilet sanitation.

The study result of ways to developing tourism for sustainability, strategies can be set up in 4 aspects as followed:

- 1) Strategies in marketing development: There are 3 ways of development: (1) Marketing promotion (2) Advertisement and Public relations and (3) Information and tourism statistic system making.
- 2) Developmental strategies in tourism resource management: There are 3 ways of development: (1) Tourism resource preservation and development (2) New tourist attraction exploration and (3) Tradition restoration and promotion.
- 3) Developmental strategies in tourism service: There are 4 ways of development: (1) Basic structure (2) Accommodation and restaurant development (3) Tourism leading and guide development and (4) Souvenir selling development.
- 4) Developmental strategies in tourism planning: There are 4 ways of development: (1) Prevention of tourism effect (2) Sharing promotion (3) Safety and (4) Tourism budget spending plan.

The suggestions from this research study can be stated as 1) Local administrative organizations in the area should integrate with Department of Forestry in launching rules and regulations or other enforcements in forest invasion and natural resource and environment destruction from agriculture, and accommodation and resort building 2) Related organizations should set up the trainings in giving knowledge to local administrative organizations in tourism development and promotion because they are organizations received the decentralization in tourism and they are organizations that is closed to community and people the most in marketing training, advertising and public relations training, merchandise and tourism service standard maintenance training, and tourism potential development training 3) Tourism development should promote for community to be able to get some benefits from the tourism in order to share these benefits among the community. Moreover, the community will see the benefits from this development and preserve tourism resources by using them wisely in order for the sustainable development.

สารบัญ

	หน้า	
บทที่ 1	บทนำ	1
	1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
	1.2 วัตถุประสงค์	4
	1.3 ผลงานที่เป็นรูปธรรมที่คาดว่าจะได้รับเมื่อมีการดำเนินงานเสร็จสิ้น และ ตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ	4
	1.4 หน่วยงาน/ผู้ที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	5
	1.5 ขอบเขตการวิจัย	5
	1.6 แผนการดำเนินงาน	7
	1.7 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	1.8 กรอบแนวคิดการวิจัย	18
บทที่ 2	สภาพพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ	19
	2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	19
	2.2 สภาพภูมิประเทศ	20
	2.3 สภาพภูมิอากาศ	20
	2.4 เขตการปกครองการตั้งถิ่นฐานประชากร	21
	2.5 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ	24
บทที่ 3	ความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	33
	3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
	3.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง	35
	3.3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง	39
	3.4 ความพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวและอาหาร	44
	3.5 ระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ	47

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
การวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์	49
4.1 จุดแข็ง (จุดเด่น) ของการท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ	49
4.2 จุดอ่อน (ปัญหา) ของการท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ	50
4.3 ข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ	51
4.4 โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ	52
บทที่ 5	
แนวแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ	53
5.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านการตลาด	53
5.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว	54
5.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการให้บริการด้านการท่องเที่ยว	55
5.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว	56
บทที่ 6	
บทสรุปและข้อเสนอแนะ	58
6.1 สรุปผลการศึกษา	58
8.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	64
บรรณานุกรม	66
ภาคผนวก	72
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	73

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางบทที่ 2	
ตารางที่ 2.1	แสดงประชากรและหมู่บ้านในแต่ละตำบล 22
ตารางบทที่ 3	
ตาราง 3.1	แสดงจำนวนที่น้อยที่สุดของขนาดตัวอย่างในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ประชากรมีขนาดเล็ก 35
ตาราง 3.2	แสดงข้อมูลของนักท่องเที่ยว 36
ตาราง 3.3	แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง 40
ตาราง 3.4	แสดงค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว 43
ตาราง 3.5	แสดงแหล่งท่องเที่ยวและอาหารที่นักท่องเที่ยวนิยม 45
ตาราง 3.6	แสดงระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวและอาหาร 46
ตาราง 3.7	แสดงการประเมินการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ 47
ตารางบทที่ 5	
ตาราง 5.1	ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการตลาด 54
ตาราง 5.2	ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว 55
ตาราง 5.3	ยุทธศาสตร์การให้บริการด้านการท่องเที่ยว 56
ตาราง 5.4	ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 57
ตารางบทที่ 6	
ตาราง 6.1	ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการตลาด 62
ตาราง 6.2	ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว 63
ตาราง 6.3	ยุทธศาสตร์การให้บริการด้านการท่องเที่ยว 63
ตาราง 6.4	ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 64

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพบทที่ 1	
ภาพ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย	18
ภาพบทที่ 2	
ภาพ 2.1 แสดงแผนที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์	20
ภาพ 2.2 แสดงแหล่งท่องเที่ยวพระตำหนักเขาค้อ	24
ภาพ 2.3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวพระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก	25
ภาพ 2.4 แสดงแหล่งท่องเที่ยวหอสมุดนานาชาติเขาค้อ	26
ภาพ 2.5 แสดงแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์อาวุธ (ฐานอิทธิ)	27
ภาพ 2.6 แสดงแหล่งท่องเที่ยวอนุสรณ์ผู้เสียสละเขาค้อ	28
ภาพ 2.7 แสดงแหล่งท่องเที่ยวไร่ บี.เอ็น.	29
ภาพ 2.8 แสดงแหล่งท่องเที่ยววน้ำตกศรีดิษฐ์	30
ภาพ 2.9 แสดงแหล่งท่องเที่ยวสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเขาค้อ (สวนสัตว์เปิดเขาค้อ)	31
ภาพ 2.10 แสดงแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง	32

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตเร็วที่สุดในโลกอุตสาหกรรมหนึ่งใน 5 ทศวรรษก่อนวิกฤตการณ์ก่อการร้าย 9 – 11 กันยายน พ.ศ. 2544 ในสหรัฐอเมริกา การท่องเที่ยวโลกมีอัตราการเติบโตสูงถึงร้อยละ 6.9 อย่างไรก็ตามนับแต่ปีพ.ศ. 2545 ภายหลังจากวิกฤตการณ์ 9 – 11 กันยายน การท่องเที่ยวต้องเผชิญกับปัจจัยภายนอกที่เป็นอุปสรรคสำคัญ เช่น การระบาดของโรคซาร์ส (SARS) และไข้หวัดนก ราคาน้ำมันที่สูงขึ้น ฯลฯ แต่การท่องเที่ยวโลกก็ยังขยายตัวในอัตราประมาณกว่าร้อยละ 4.55 ในปีพ.ศ. 2545-2549 และ UNWTO คาดว่าจะขยายตัวในอัตราร้อยละ 4.1 ในปีพ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) โดยมีนักท่องเที่ยวเดินทางไปทั่วโลกประมาณ 877 ล้านคน

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทย ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในประเทศไทยเฉลี่ยปีละประมาณ 9 ล้านคน ทำให้ประเทศไทยมีรายได้จากการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติเฉลี่ยปีละไม่น้อยกว่า 2.7 แสนล้านบาท โดยปีพ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวประมาณ 13.8 ล้านคน โดยจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเพิ่มขึ้นจากปีพ.ศ. 2548 ประมาณร้อยละ 17 จากรายงานขององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization: WTO) (2007) พบว่ารายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติปีพ.ศ. 2549 เท่ากับ 12.4 พันล้านเหรียญสหรัฐ เพิ่มขึ้นจาก 9.6 พันล้านเหรียญสหรัฐ ในปี พ.ศ. 2548 หรือเพิ่มขึ้นกว่าร้อยละ 22 ของรายได้ในปีพ.ศ. 2548 (มิ่งสรรพ ขาวสอาด และคณะ, 2550)

หากพิจารณาในศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแล้ว พบว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและหลากหลายรูปแบบ เช่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่จังหวัดสุโขทัยหรืออยุธยา การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่จังหวัดเชียงใหม่หรืออีสานใต้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่มีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย ได้แก่ ทะเล ถ้ำ ภูเขา น้ำตก และป่าไม้ ซึ่งมีกระจายทั่วทุกภาคของประเทศ แหล่งท่องเที่ยวเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติอยากที่จะมาเที่ยวชมรวมทั้งนักท่องเที่ยวในประเทศ นอกจากนั้นประเทศไทยยังมีความพร้อมด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรมและสปาที่มีมาตรฐานสูง ที่พักทุกระดับ ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานบันเทิง การเดินทางคมนาคม บริษัททัวร์ และศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารแก่นักท่องเที่ยว ตลอดจนการจัดบริการสาธารณะของภาครัฐและท้องถิ่นที่เอื้อต่อนโยบายด้านการท่องเที่ยวของประเทศให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายยิ่งขึ้น

การพัฒนาการท่องเที่ยวมาอย่างต่อเนื่องของรัฐบาลทุกสมัยที่ผ่านมา ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญมากต่อเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากจะเป็นอุตสาหกรรมที่นำเงินตรา

ต่างประเทศจำนวนมากมหาศาลเข้าสู่ประเทศไทยในบางช่วงเวลา เช่น ระหว่างปีพ.ศ. 2522 – 2539 อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้สูงที่สุดในบรรดาสินค้าออกอื่นๆ ของประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น การท่องเที่ยวยังได้ทำให้เกิดการลงทุน การจ้างงานจำนวนมาก และก่อให้เกิดรายได้ออกไปสู่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ทั้งในเมืองและในชนบทอย่างกว้างขวาง

ทั้งนี้ นอกจากก่อให้เกิดผลดีทางด้านเศรษฐกิจแล้ว การท่องเที่ยวยังได้ก่อให้เกิดผลดีด้านสังคม ด้วยกล่าวคือ การท่องเที่ยวเป็นช่องทางเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม มีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการรักษา อนุรักษ์และฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น รวมทั้งยังมีส่วนกระตุ้นให้ประชาชนในท้องถิ่นพัฒนาตัวเองเพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว เช่น ไปเรียนภาษาต่างประเทศเพิ่ม ไปเรียนวิชาชีพ เพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เป็นต้น ส่วนผลดีทางด้านกายภาพก็คือ มีการพัฒนาสิ่งสาธารณูปโภค สาธารณูปการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก ปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่ง ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นได้รับสิ่งบริการดีขึ้น ได้รับความสะดวกสบายยิ่งขึ้น บ้านเมืองสวยงามขึ้น เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การขยายตัวของการท่องเที่ยวในหลายพื้นที่ได้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม ปัญหาขยะ น้ำเสีย ปัญหาการทำลายทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ทำให้สถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี ศิลปวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรมด้อยคุณค่าลงหรือถูกทำลาย รวมทั้งสร้างปัญหาสังคม ทั้งนี้เนื่องจากไม่มีแผนสำหรับชี้นำการพัฒนา หรือมีแผนแต่ไม่เหมาะสม ไม่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจ และเมื่อแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมลงนักลงทุนและนักท่องเที่ยวก็ย้ายไปที่อื่น เหลือไว้แต่ปัญหาให้เป็นภาระแก่ประชาชนในท้องถิ่น (สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และคณะ, 2552)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 - 2559) ได้กำหนดยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และการสร้างปัจจัยแวดล้อม โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประเทศไทยให้เป็น “ศูนย์กลางด้านการบริการและการท่องเที่ยว” ของภูมิภาค เนื่องจากการรวมกลุ่มเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรโลกสู่สังคมผู้สูงอายุ จะเป็นโอกาสของประเทศไทยเนื่องจากมีความพร้อมของทรัพยากรการท่องเที่ยวจะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ โดยมีแนวทางการพัฒนาภาคบริการ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสาขาธุรกิจบริการที่มีศักยภาพยกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและชุมชน ให้เป็นแหล่งสร้างรายได้หลักของประเทศ รวมถึงเป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาได้อย่างทั่วถึงและเป็นธรรมโดยฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม และพัฒนายกระดับคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในเชิงกลุ่มพื้นที่ที่มีศักยภาพ เพื่อให้มีการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และเป็นเครื่องมือในการช่วยสร้างรายได้ให้กับภาคเกษตร

และชุมชนในชนบทไทย ตลอดจนเสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคเอกชน ท้องถิ่น ชุมชน ผู้ประกอบการรายย่อย และวิสาหกิจชุมชนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2553)

จากข้อมูลเบื้องต้น อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งที่สำคัญและมีศักยภาพที่สามารถจะรองรับนักท่องเที่ยวทั้งจากต่างชาติและในประเทศได้ เนื่องจากเขาค้อมียอดเขาสูงประมาณ 1,174 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล ส่งผลให้สภาพภูมิอากาศบนเขาค้อเย็นตลอดปี จนมีชื่อเรียกว่า “สวิตเซอร์แลนด์เมืองไทย” นอกจากบรรยายกาศที่เอื้ออำนวยต่อการท่องเที่ยวแล้วนั้น เขาค้อยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่อีกหลายแห่งที่เป็นจุดดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวแวะมาเยือน ได้แก่ อนุสาวรีย์จีนฮ่อ ฐานอิทธิ (พิพิธภัณฑสถานอาวุธ) อนุสรณ์สถานผู้เสียสละเขาค้อ เจดีย์พระบรมสารีริกธาตุเขาค้อ และหอสมุดนานาชาติเขาค้อ พระตำหนักเขาค้อ น้ำตกศรีดิษฐ์ เนินมัทศกรรย์ ไร่บีเอ็น บริษัทอุตสาหกรรมเกษตรเขาค้อ จำกัด ในโครงการพัฒนาลุ่มน้ำเข็ก (เขาค้อ) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ และสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเขาค้อเพชรบูรณ์ (สวนสัตว์เปิดเขาค้อ) นอกจากนี้ยังมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ โรงแรม และรีสอร์ท ร้านอาหารและเครื่องดื่ม ร้านขายของฝากและของที่ระลึกซึ่งเป็นผลผลิตทางการเกษตรของคนในชุมชน ได้แก่ ผัก และผลไม้เมืองหนาว เป็นต้น

นอกจากนั้น เขาค้อซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ลำน้ำเข็กตอนบนยังมีแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงที่สามารถเพิ่มกิจกรรมการท่องเที่ยว ระยะเวลาในการพัก และค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวได้ เช่น อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า บ้านมั่งเข็กน้อย การล่องเรือชมแมงกะพรุนน้ำจืดหรือแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ลำน้ำเข็กตอนล่างได้แก่ น้ำตกปอย น้ำตกแก่งซอง น้ำตกสกุโณทยาน และการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยล่องแก่งลำน้ำเข็ก ซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้สูงสุด 63,758 คนต่อฤดูกาล ในช่วงเดือนกรกฎาคม – ตุลาคมของทุกปี (รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์, 2552) เป็นต้น

ทั้งนี้จากการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาเขาค้อได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและอาชีพของคนในพื้นที่ และความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากปัญหาการบุกรุกที่ดิน ขยะที่เกิดจากการท่องเที่ยว น้ำเสีย และสิ่งปฏิกูล ทำให้การท่องเที่ยวในพื้นที่เขาค้อเข้าสู่ภาวะชะงักงัน โดยพบว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวของคนในชุมชน ภาคเอกชน ภาครัฐ และท้องถิ่น หากสถานการณ์การท่องเที่ยวในอำเภอเขาค้อเป็นเช่นนี้ จะทำให้แหล่งท่องเที่ยวเข้าสู่ระยะเสื่อมโทรม และนักท่องเที่ยวจะย้ายไปเที่ยวที่ใหม่ซึ่งจะส่งผลต่อสภาพเศรษฐกิจของชุมชน

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยทำการวิจัยใน 4 ประเด็น คือ 1) ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) บทบาทของภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) ทศนคติ ความพึงพอใจ และพฤติกรรมของ

นักท่องเที่ยว และ 4) แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยที่ได้จะสามารถผลักดันสู่การใช้ประโยชน์ได้จริงในพื้นที่ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
- 2) เพื่อศึกษาบทบาทของภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 3) เพื่อศึกษาทัศนคติ ความพึงพอใจ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว
- 4) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

1.3 ผลงานที่เป็นรูปธรรมที่คาดว่าจะได้รับเมื่อมีการดำเนินงานเสร็จสิ้น และตัวชี้วัดความสำเร็จของโครงการ

1.3.1 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

- 1) ได้แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เพื่อเพิ่มรายได้ด้านการท่องเที่ยวให้กับชุมชน มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่ดี และมีสังคมที่อยู่ดีมีสุข เกิดความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยว และมีการกลุ่มและองค์กรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

1.3.2 ตัวชี้วัดผลผลิตของโครงการ

- 1) รายงานวิจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 1 ฉบับ
- 2) เทศบาลตำบลแคมป์สน องค์กรบริหารส่วนตำบลหนองแม่นา องค์กรบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ องค์กรบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย และองค์กรบริหารส่วนตำบลเขาค้อ สามารถนำไปบรรจุในแผนพัฒนาตำบล 3 ปี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาไปใช้ในการวางแผนของหน่วยงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1.3.3 ตัวชี้วัดความสำเร็จโครงการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 5 ตำบล สามารถนำผลที่ได้จากการศึกษา ไปกำหนดเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวและร่วมกันผลักดันให้เกิดการนำไปปฏิบัติและพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ ภายใต้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.4 หน่วยงาน/ผู้ที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.4.1 เทศบาลตำบลแคมป์สน

1.4.2 องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ

1.4.3 องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย

1.4.4 องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแม่นา

1.4.5 องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย

1.4.6 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดพิษณุโลก

1.4.7 สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดเพชรบูรณ์

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1.5.1 ขอบเขตของการศึกษา

- การศึกษาทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวได้จากการรวบรวมแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ กลุ่มจังหวัด จังหวัด และตำบล
- การศึกษาความพึงพอใจ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว จะทำการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยว จำนวน 509 คน เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงบริการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อ และพัฒนาการท่องเที่ยวให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้
- ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ จะทำการศึกษาใน 4 ประเด็น คือ การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว การจัดการสุขอนามัยและความปลอดภัยที่ดี และการจัดองค์กรและการมีส่วนร่วม
- ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวเพื่อประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

1.5.2 ขอบเขตพื้นที่ศึกษา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำการศึกษาในพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเขาค้อจำนวน 5 แห่ง ได้แก่

- 1) เทศบาลตำบลแคมป์สน
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย
- 4) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแม่นา
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย

1.5.3 ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษานี้จะทำการเก็บข้อมูลกับประชากร 4 กลุ่มคือ

1. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในอำเภอเขาค้อ ทั้งที่มาพักแรมและไปกลับ โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)
2. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการและประชาชนในพื้นที่ โดยจัดทำสนทนากลุ่ม (Focus group) และการเปิดรับฟังความคิดเห็นต่อแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อในพื้นที่ศึกษา 5 ตำบล
3. เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 แห่ง
4. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

1.6 แผนการดำเนินงาน

กิจกรรม	วัตถุประสงค์	เครื่องมือ
1. ทบทวนเอกสารและสำรวจพื้นที่	1. เพื่อจัดทบทวนเอกสาร 2. เพื่อสำรวจพื้นที่การศึกษา	1. ทบทวนเอกสาร 2. สำรวจพื้นที่
2. ศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์	1. เพื่อทำ SWOT Analysis การท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์	1. สัมภาษณ์เชิงลึก 2. จัดสนทนากลุ่ม 3. สังเกต
3. ศึกษาบทบาทของภาครัฐท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน	1. เพื่อศึกษาบทบาทของกลุ่มต่างๆ ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	1. สัมภาษณ์เชิงลึก 2. จัดสนทนากลุ่ม
4. ศึกษาทัศนคติ ความพอใจ และพฤติกรรมการท่องเที่ยว	1. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากนักท่องเที่ยวไปใช้ในการกำหนดทิศทางการพัฒนา	1. แบบสอบถาม จำนวน 509 ตัวอย่าง
5. วิเคราะห์ข้อมูล	1. เพื่อประมวลผลการศึกษา	1. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ
6. จัดทำแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	1. เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์	1. ระดมสมองผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากการท่องเที่ยว
7. จัดทำร่างรายงานการวิจัย	1. เพื่อทำรายงานการวิจัยฉบับร่าง	1. จัดทำรายงาน
8. จัดเวทีสัมมนาเพื่อเผยแพร่ผลการศึกษา	1. เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์	1. จัดเวทีสัมมนา
9. จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	1. เพื่อจัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์	1. รายงานฉบับสมบูรณ์

1.7 ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.7.1 แนวคิดหรือทฤษฎีในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

การศึกษาวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของคนไทย พ.ศ. 2394-2544 ของปิ่นเพชร (2545) แสดงให้เห็นการท่องเที่ยวของไทยที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต แต่เดิมการท่องเที่ยวจำกัดอยู่ในแวดวงชนชั้นสูงที่เดินทางไปต่างๆ เพื่อนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ไปทำบุญหรือกิจธุระต่างๆ ในเชิงวัฒนธรรม ต่อมาเริ่มมีการรับอิทธิพลจากตะวันตกในช่วงกลางพุทธศตวรรษที่ 24 จนกระทั่งพุทธศตวรรษที่ 25 การท่องเที่ยวได้กลายเป็นการเดินทางเพื่อความสุขสำราญ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพ และเพื่อทัศนศึกษาเปิดโลกทัศน์ ภายใต้สังคมบริโภคนิยมปัจจุบัน การท่องเที่ยวคือรูปแบบหรือบรรทัดฐานหนึ่งของการดำเนินชีวิตที่แสดงว่าผู้ไปเที่ยวมีรสนิยมในการใช้ชีวิต การท่องเที่ยวจึงเป็นสัญญาณทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่ง และเมื่อรัฐเห็นความสำคัญจากการท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ จึงได้จัดตั้งองค์กรส่งเสริมการท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์ให้ชาวไทยและชาวต่างประเทศหันมาเที่ยวประเทศไทยให้มากขึ้นโดยใช้มรดกทางวัฒนธรรม ประเพณีและธรรมชาติ มาเป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งได้ก่อให้เกิดผลกระทบด้านต่างๆ ในสังคม แนวคิดหรือทฤษฎีในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจำแนกได้ 4 แนวคิดคือ

ก. การโหยหาอดีต (Nostalgia)

จากนิยามของ Robertson (1990) การโหยหาอดีตได้ถูกนำมาใช้พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในสังคมเมือง เพื่อบำบัดภาวะทางใจที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบันและตอบสนองความต้องการการบริโภคในโลกสมัยใหม่ ได้ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมโหยหาอดีตจากผลการศึกษา เรื่องการท่องเที่ยวไทย อุตสาหกรรมการขาย “สังคมอุดมคติ” ในโลกทุนนิยม (ชนิดา 2543) พบว่าอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงโหยหาอดีตได้ทำการแปรรูปอดีตให้กลายเป็นสินค้าเพื่อการบริโภคของนักท่องเที่ยวนั่นเอง ส่วนการศึกษาที่แสดงถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามแนวคิดการโหยหาอดีต เช่น การศึกษาตลาดดอนหวายที่แต่เดิมไม่ได้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของชนชั้นกลางในเมือง แต่เมื่อมีการรื้อฟื้นย่านเก่า ทำให้พื้นที่ตลาดดอนหวายกลายเป็นพื้นที่มีชีวิตและมีความหมายมากขึ้น (สิริภมล 2545) นักท่องเที่ยวแสวงหาสถานที่พักผ่อนที่หาไม่ได้ในชีวิต โดยการออกไปหาธรรมชาติและการแสดงความเป็นอดีตที่ขาดหายไป ในสังคมปัจจุบัน เช่นเดียวกับวิธีการจัดการท่องเที่ยวที่ อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ ในการรื้อฟื้นประเพณีเกี่ยวกับผ้าขึ้นตีนจกแม่แจ่มผลงานจลกลืนแม่แจ่มที่สะท้อนถึงศิลปะพื้นบ้านชนบทที่บริสุทธิ์ได้สร้างความรู้สึกถวิลหาอดีตของคนในสังคมเมืองในฐานะล้านนาในอดีตแห่งสุดท้าย (ปราโมทย์, 2547) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดการพัฒนาของ Hobsbawm et al (1983)

ข. ประเพณีประดิษฐ์ (The Invention of Tradition)

ตามแนวคิดของ Hobsbawm ได้รับการกล่าวอ้างตั้งแต่ต้นทศวรรษที่ 1980 และได้นำมาอธิบายปรากฏการณ์ต่างๆ ในปัจจุบัน โดยเฉพาะมิติวัฒนธรรมด้านการท่องเที่ยวและการบริโภคอดีตในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประเพณีประดิษฐ์เป็นสิ่งที่สร้างขึ้นโดยการทำซ้ำแบบเดิม ซึ่งแสดงถึงความต่อเนื่องกับอดีต เป็นการสมมติขึ้นใหม่เพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ใหม่ๆ โดยใช้ประวัติศาสตร์เป็นตัวสร้างความชอบธรรมให้กับการกระทำ เป็นตัวเชื่อมสายสัมพันธ์ของผู้คน โดย Hobsbawm ชี้ให้เห็นว่าประเพณีประดิษฐ์ถูกสร้างขึ้นเพื่อตอบสนองเป้าหมายทางเศรษฐกิจในตลาดทุนนิยมอีกกลายเป็นสินค้า โดยใช้กฎปัญญาชาวบ้านเป็นเครื่องมือในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชน เปลี่ยนวัตถุประสงคจากการใช้เฉพาะในพิธีกรรมมาสู่การจัดแสดงโชว์ เพื่อสนองประโยชน์ใช้สอยในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (ปริตา , 2545)

ค. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development)

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมีความซับซ้อนและมีความหมายแตกต่างกันไปตามกรณีและที่ตั้ง WTO ได้ให้คำจำกัดความการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) ว่าเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคม พร้อมกับการรักษาวัฒนธรรม ระบบนิเวศ และความหลากหลายทางชีวภาพของแหล่งท่องเที่ยว (Inskip ,1998 อ้างใน Theerapapaisit(2006)) โดยความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยวจะขึ้นอยู่กับความวางแผนกับลักษณะของพื้นที่และประสิทธิผลของการบังคับใช้แผนการจัดการทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง โดย Butle (1999) ให้ความเห็นว่ายั่งยืนต้องประกอบไปด้วย การยอมรับของชุมชน การจัดการที่มีประสิทธิภาพ และความสอดคล้องของการพัฒนาการท่องเที่ยวกับการกิจกรรมของชุมชน นอกจากนี้ โดย Butler (1996) ยังเสนอว่าแนวคิดของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และมรดกทางสังคม โดยไม่สร้างความเสียหายให้กับคุณภาพชีวิตของชุมชน พร้อมทั้งสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว และมีผลตอบแทนที่เหมาะสมให้กับผู้ประกอบการท่องเที่ยว

ง. แนวคิดทฤษฎีวงจรชีวิตแหล่งท่องเที่ยว (Stage of Lifecycle)

ตามแนวคิดของ Butler (1980) เห็นว่าเมื่อเวลาผ่านไป แหล่งท่องเที่ยวจะมีการวิวัฒนาการต่างๆ 6 ระยะจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว ในระยะแรกเรียกว่าระยะการสำรวจ(Exploration)จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นไม่มากนัก เมื่อผ่านระยะที่สองและระยะที่สามคือระยะการดำเนินการ (Involvement)ระยะการพัฒนา(Development) จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วสู่ระยะที่สี่คือระยะเติบโตอย่างมั่นคง (Consolidation) เนื่องจากในระยะนี้จะมี

นักท่องเที่ยวเดินทางมาเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคม เช่น อาชญากรรม ความอึดอัดใจของคนในชุมชนต่อการท่องเที่ยว และการใช้ทรัพยากรที่มากเกินไป (Overcrowding) ดังนั้นหากแหล่งการท่องเที่ยวยังคงดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น โดยไม่มีการวางแผนหรือการจัดการที่ดี แหล่งการท่องเที่ยวนั้นจะเข้าสู่ระยะชะงักงัน (Stagnation) และระยะสุดท้าย ที่อาจจะ เป็นระยะเสื่อมโทรม (Decline) หรืออาจเป็นระยะที่สามารถฟื้นคืนสภาพใหม่ได้อีก (Rejuvenation) หากได้รับการจัดการที่ดี เมื่อนำทฤษฎีของ Butler มาใช้เพื่อวิเคราะห์แห่งประเทศไทย ในช่วง พ.ศ. 2503-2549 พบว่าเมื่อเวลาผ่านไปถึง 36 ปี วัฒนาการของแหล่งท่องเที่ยวของไทยยังอยู่ประมาณระยะ ที่ 2-3 คือระยะการดำเนินการและระยะการพัฒนา และอาจเป็นไปได้ว่าประเทศไทยอาจจะอยู่ในระยะ นี้ต่อไป ทั้งนี้เป็นเพราะเมื่อแหล่งท่องเที่ยวแห่งหนึ่งในประเทศไทยเริ่มเข้าสู่ระยะชะงักงันแล้ว ประเทศ ก็ยังมีแหล่งท่องเที่ยวใหม่เกิดขึ้น ทำให้การอธิบายวิวัฒนาการการท่องเที่ยวของประเทศไทยโดยทฤษฎี ของ Butler นั้นอาจไม่เหมาะสมเพราะขอบเขตแหล่งท่องเที่ยวกว้างเกินไป จึงควรใช้ทฤษฎีเพื่อการ อธิบายแหล่งท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น ไม่ใช่ระดับประเทศ ยกตัวอย่างเช่นการวิเคราะห์ในระดับจังหวัด ของจังหวัดสุโขทัย พบว่าจังหวัดสุโขทัยนั้นได้ผ่านภาวะชะงักงันและเข้าสู่ระยะเสื่อมโทรมตั้งแต่สิ่ง ดึงดูดใจใหม่ๆ ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นอีกได้ เรียกระยะดังกล่าวว่าระยะฟื้นคืนสภาพ

1.7.2 งานวิจัยด้านพฤติกรรม และทัศนคติของนักท่องเที่ยว

คมสัน (2548) ได้ศึกษาเส้นทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในประเทศไทย พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติมีเส้นทางแตกต่างกันไปตามรสนิยมในการท่องเที่ยว ความสะดวกในการคมนาคม ขนส่งจากต่างประเทศของตนมายังประเทศไทย และความปลอดภัยในการเดินทางเช่น กลุ่ม นักท่องเที่ยวชาวจีนนิยมการการท่องเที่ยวชายหาด ขอบปิ้ง และการชมการแสดงคาบาเรต์ กลุ่ม นักท่องเที่ยวชาวสแกนดิเนเวียชอบแหล่งท่องเที่ยวทางทะเลที่หลากหลาย นักท่องเที่ยวจากอเมริกา เหนือและโอเชียเนียนิยมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่ากลุ่มอื่น นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและ สิงคโปร์นิยมเดินทางมาเที่ยวหาดใหญ่ นราธิวาส และ เบตง เนื่องจากสะดวกในการเดินทาง นักท่องเที่ยวชาวญี่ปุ่นนิยมเดินทางไปกรุงเทพและภูเก็ตเท่านั้น เนื่องจากคำนึงถึงการปลอดภัยในการ เดินทาง นักท่องเที่ยวชาวอเมริกาเดินทางมาประเทศไทยน้อยกว่านักท่องเที่ยวชาวยุโรป เนื่องจากการ เดินทางมายังประเทศไทยมีความสะดวกน้อยกว่า ผลการศึกษาพบว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีจุดหมายใน การเดินทางน้อยหรือมีการกระจุกตัวมาก คือนักท่องเที่ยวในกลุ่มชาวจีน ฮองกง ไต้หวัน สิงคโปร์ อินเดีย และตะวันออกกลาง กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีการกระจุกตัวปานกลางคือกลุ่มนักท่องเที่ยวจากยุโรป อเมริกาเหนือ โอเชียเนีย และกลุ่มท่องเที่ยวชายแดน เช่น มาเลเซีย กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีดารกระจุกตัว น้อย คือกลุ่มสแกนดิเนเวีย และกลุ่มยุโรปที่เดินทางขึ้นเหนือด้วยรถบัส

นอกจากนี้ได้นี้ได้มีการสำรวจทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติในการมาเที่ยวในเมืองไทย โดยยกกรณีศึกษาพื้นที่ซึ่งประสบปัญหาภัยพิบัติ สึนามิ พบว่านักท่องเที่ยวที่ตัดสินใจเดินทางไปภาคใต้ ร้อยละ 10.8 ด้วยสาเหตุที่ในพื้นที่ยังมีแหล่งท่องเที่ยว ที่มีความสวยงามอีกหลายแห่งที่ไม่ได้รับผลกระทบและเป็นการช่วยเหลืออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัดที่ประสบภัย ส่วนนักท่องเที่ยวอีกร้อย 89.2 ไม่เดินทางไปภาคใต้ เนื่องจากไม่อยู่ในกำหนดการ ส่วนความกังวลเรื่องภัยพิบัติ ความสะอาด โรคระบาด ช่วงการฟื้นฟูกิจการ ตลอดจนความเชื่อเรื่องวิญญาณไม่ใช่ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจ ดังนั้นผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่าไม่มีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจไปท่องเที่ยวของกลุ่มนักท่องเที่ยว ชาวต่างชาติในพื้นที่จังหวัดภาคใต้ที่ประสบภัย สึนามิ (นิออน, 2549) ส่วนผลการศึกษาที่ได้สรุป ทัศนคติของนักท่องเที่ยวต่างชาติและปัจจัยในการมาประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติคือ วัฒนธรรมประเพณีไทย แหล่งท่องเที่ยวต่างชาติเป็นมรดกโลก แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ อาหาร ไทย ที่พัก การจับจ่ายซื้อของที่ระลึก ส่วนการรับรู้ข้อมูลของประเทศไทยมาจากญาติพี่น้องสื่อ อินเทอร์เน็ตข้อมูลจากนักท่องเที่ยวอื่นและบริษัททัวร์ และปัญหาที่นักท่องเที่ยวพบคือปัญหาการจราจร ปัญหาด้านการสื่อสาร ปัญหามลภาวะ (จิรายุทธ, 2549)

1.7.3 งานวิจัยด้านมูลค่าอันันทนาการของแหล่งท่องเที่ยว

งานวิจัยประเภทประเมินมูลค่าอันันทนาการ เช่น การศึกษาเกี่ยวกับการประเมินมูลค่าอันันทนาการของแหล่งท่องเที่ยว เช่น เขาใหญ่ (Kaosa-ard et al., 1995) ดอยอินทนนท์ (Israngkura, 1998) หรือเกาะพีพี (Seenprachawong, 2001) ในปัจจุบันงานประเภทนี้มักเป็นงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาที่มีขนาดจำนวนตัวอย่างขนาดเล็กทำให้ขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้นควรมีการสนับสนุนโครงการให้มีขนาดใหญ่ขึ้น เพื่อสามารถนำมาใช้ในการตัดสินใจเชิงนโยบายได้

1.7.4 งานวิจัยด้านผลกระทบจากการท่องเที่ยว

มีผลงานด้านการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยว ซึ่งแบ่งเป็นหมวดต่างๆ ได้ดังนี้
ก. ผลกระทบต่อวัฒนธรรมท้องถิ่น

นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2536) ได้กล่าวถึงการปรับตัวทางวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวที่มีอำนาจการซื้อสูงเป็นผู้กำหนดในการเปลี่ยนแปลงเพื่อการท่องเที่ยวซึ่งเป็นเพียง คำนิยมระยะสั้นที่เน้นการเปลี่ยนแปลงเฉพาะรูปแบบไม่ได้สนใจความหมายและคุณค่าที่แท้จริงของ วัฒนธรรมท้องถิ่น นอกจากการท่องเที่ยวที่แสวงหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจแก่พื้นที่แล้วนิธิสรุปว่าการ ท่องเที่ยวเป็นการยกระดับของพื้นที่ให้สูงขึ้นใจสายตาของรัฐ แต่เหตุผลทางเศรษฐกิจและสังคมเมือง แบบใหม่ ทำให้มีการบิดเบือนวิถีการปฏิบัติในประเพณีดั้งเดิมที่เคยปฏิบัติในอดีต เช่นกรณีบุญบั้งไฟของ จังหวัดยโสธร

ตัวอย่างของการศึกษาเฉพาะพื้นที่การท่องเที่ยวที่สอดคล้องแนวคิดดังกล่าว เช่น การศึกษาของพิทักษ์ น้อยวังคลัง (2546) เกี่ยวกับงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของชาวอุบลราชธานี ได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยให้เป็นประเพณีระดับชาติ และเป็นจุดขายดึงดูดนักท่องเที่ยว โดยต้นเทียนที่ถูกนำมาใช้สร้างบรรยากาศเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมสะท้อนอัตลักษณ์ของชาวอุบลราชธานีแตกต่างไปจากหน้าที่ใช้สอยตามวัฒนธรรมเดิม นอกจากนี้ผลงานการศึกษาที่สนับสนุนสาเหตุในการเติบโตของ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทำให้พลังของรัฐและตลาดเผื่ออิทธิพลเข้ามาร่วมนวัตกรรมของกลุ่มชนชาติพันธุ์อย่างรวดเร็ว (อภิญา, 2546) อย่างไรก็ตาม ยังมีการศึกษาที่กล่าวถึงมุมมองทางวัฒนธรรมที่เปลี่ยนไปจากเจ้าของวัฒนธรรมว่า การท่องเที่ยวทำให้นักวัฒนธรรมของตนเริ่มลดคุณค่าลงเรื่อยๆ ประเพณีพิธีกรรม ความเชื่อที่สั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษกลายเป็นสิ่งที่นำตอบสนองนักท่องเที่ยวผ่านรายการแสดงเท่านั้น ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและเนื้อแท้ของพิธีกรรม ความเชื่ออย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ส่วนการศึกษาที่พบว่า เป็นผลกระทบทางด้านบวก เช่น การศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศ (จาเมรี, 2541) ได้ศึกษางานช่างจังหวัดสุรินทร์พบว่า การรื้อฟื้นและสร้างใหม่ได้สร้างความภูมิใจแก่คนเชื้อสายกวย อีกทั้งเป็นแหล่งรายได้สำคัญทางหนึ่ง รวมทั้งอ้างถึงฝ่ายสนับสนุนการรื้อฟื้นวัฒนธรรมว่า ถือเป็นคุณูปการในการรื้อฟื้นวัฒนธรรมให้ชุมชนสามารถเลือกสรรสิ่งที่ดีงามในอดีตมาเป็นเครื่องนำทางชีวิต มิใช่มีเพื่อขายนักท่องเที่ยวอย่างเดียว

ข. ผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศได้จัดให้ชุมชนในเขตภูเขาเป็นพื้นที่ที่มีนักท่องเที่ยวไปเยือนมากที่สุด ทำให้คนภายนอกเข้าไปมีบทบาทในการจัดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมตามอำเภอใจ โดยอำนวยการส่งเสริมการท่องเที่ยวซึ่งเป็นนโยบายหลักของรัฐบาลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ชุมชนอย่างมาก ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ชุมชนอย่างมาก ทั้งในด้านสภาพแวดล้อมที่เสื่อมโทรม ความสัมพันธ์ของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป วัฒนธรรมท้องถิ่นกลายเป็นเพียงสินค้าเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งความต้องการแก้ปัญหาดังกล่าวทำให้เกิดการแสวงหาแนวทางใหม่ของการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชนน้อยที่สุด เช่น การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) โดยเป็นกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกัน การจัดการอย่างมีส่วนร่วม เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การศึกษาด้านผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม และสังคม ส่วนใหญ่จึงมุ่งเน้นที่การศึกษาในชุมชนซึ่งมีการจัดท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งก่อให้เกิดพลวัตการปรับตัวของชุมชน ได้มีการศึกษาในหลายประเด็นซึ่งพบในกรณีศึกษาต่างๆ ดังนี้

ได้มีการศึกษาเรื่องชะตากรรมธรรมชาติ ได้แจ้งเฝ้าระวังการทองเที่ยวพบว่าการทองเที่ยวเชิงนิเวศได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและท้องถิ่นอย่างมาก มีการสำรวจเส้นทางทองเที่ยวใหม่เพื่อเสนอขายกับบริษัททัวร์ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นที่จัดการทองเที่ยวเชิงนิเวศหลายแห่งพบทั้งความสำเร็จและล้มเหลวจากการเข้าสู่จรรยาทองเที่ยว ตัวอย่างของปัญหาที่เกิดขึ้น อาทิ เช่น การจัดผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัวในชุมชน การสนับสนุนมีจำนวนนักท่องเที่ยวมากเกินไปที่ชุมชนจะรองรับไหว และปัญหาความขัดแย้งในเรื่องการใช้พื้นที่อุทยานแห่งชาติกับกรมป่าไม้ (กุลธิดา, 2545)

งานศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบจากการทองเที่ยวยุคแรกมักมองจากมุมมองของผู้วิจัยที่แยกผลกระทบเชิงบวกและเชิงลบอย่างชัดเจน แต่งานวิจัยในระยะหลังผู้วิจัยเริ่มให้ความสำคัญกับชุมชนในแหล่งทองเที่ยว ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนของวิธีคิดที่สำคัญ โดยมองว่าชาวบ้านไม่ใช่ผู้ถูกกระทำเพียงฝ่ายเดียว แต่เป็นกลุ่มที่มีศักยภาพในการปรับตัวตามเงื่อนไขที่เปลี่ยนแปลงไป ผลงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบจากการจัดการทองเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชน (จิตศักดิ์, 2549) พบว่าปัจจุบันชุมชนถูกคาดหวังให้เข้ามามีบทบาท มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การให้ความรู้ การให้บริการแก่นักทองเที่ยวโดยความร่วมมือระหว่างรัฐกับชุมชนยังไม่เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ยังเป็นการแยกส่วนความคิดการจัดการงบประมาณทำให้แหล่งทองเที่ยวหลายแห่งถูกทำลายลงด้วยความรู้เท่าไม่ถึงการณ์จากการพัฒนาการทองเที่ยวอย่างไร้ทิศทาง ซึ่งประเด็นเรื่องการมีบทบาทและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นต่อการวางแผนและจัดการทองเที่ยวมีการศึกษาอยู่น้อย ผลงานวิจัยที่ศึกษาความแตกต่างของมุมมองจากรัฐและภาคเอกชน พบว่าภาครัฐมีการมองแบบสั่งการจากบนลงล่าง มุ่งเน้นความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและรายได้เป็นสำคัญ ขณะที่มุมมองจากชุมชนเป็นการวางแผนจากเบื้องล่างสู่เบื้องบนเพื่อให้เกิดความพึงพอใจทั้งนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่นและให้ความสำคัญกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งการวางแผน การบริหารจัดการและการแบ่งปันผลประโยชน์จากการทองเที่ยวอย่างยุติธรรม(ยศ และคณ, 2544)

กรณีศึกษาการเปลี่ยนแปลงของชุมชนหลังจากมีการทองเที่ยวเชิงนิเวศ (สุวณี ,2544) ของชุมชนกะเหรี่ยงบ้านแม่กลางหลวง และบ้านอ่ากาน้อย อุทยานแห่งชาติอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่ามีผลกระทบในเชิงบวก คือชนเผ่ามีความรู้สึกภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ของตนเองยกระดับมาตรฐานการครองชีพ การสนับสนุนให้มีการศึกษา มีการหมุนเวียนเงินในชุมชน ช่วยยับยั้งการตัดไม้ทำลายป่า ส่วนผลด้านลบ คือก่อให้เกิดมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม ชยะมูลฝอย การรบกวน ระบบนิเวศของป่าดิบตอนบน และรบกวนความเป็นส่วนตัวหรืออิสระในการใช้พื้นที่ของชุมชนโดยรวม เช่นเดียวกับการศึกษาในพื้นที่อำเภอแม่แจ่ม จังหวัดเชียงใหม่ (นครินทร์, 2545) ที่คนในพื้นที่มีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการถูกรบกวนและได้รับผลกระทบจากการทองเที่ยว จากปัญหาที่สะท้อนผ่านผลงานการศึกษาเหล่านี้ทำให้ประเด็นการวิจัยช่วงหลังให้ความสำคัญกับเงื่อนไขและพลวัตการปรับตัวของชุมชน มีผลงานการวิจัยที่พบว่าการทองเที่ยวเชิงนิเวศได้ช่วยกระตุ้นให้ชาวบ้านตั้งคำถามเกี่ยวกับตนเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับรัฐ ตลาด และนักท่องเที่ยวซึ่งอาจเป็นก้าวแรกไปสู่การนิยามความหมายของตัวตนในรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะเท่าเทียมกับภายนอกมากขึ้น (ยศ และคณะ,2544)

ผลการศึกษาตามแนวคิดดังกล่าวพบในการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในชุมชนบ้านกำปองที่ใช้การท่องเที่ยวมารักษาความยั่งยืนแก่ระบบนิเวศของชุมชนป่าเมี่ยง โดยจัดกิจกรรมเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวแบบบ้านพักชุมชน (Home Stay) ในการจัดกิจกรรมทั้งหมดทำให้ชาวบ้านได้มีโอกาสทบทวนวิถีคิดของการดำเนินชีวิต การรื้อฟื้นคตินิยม ภูมิปัญญา ความเชื่อต่างๆ ที่สืบทอดมาแต่อดีตก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในตัวเอง และได้แง่คิดด้านการปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติแก่นักท่องเที่ยว แต่ในการกระจายรายได้แก่ชุมชนยังเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำในโอกาสการแสวงหารายได้ (ถวีณีย์,2546)

ส่วนปัญหาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์แบบบ้านพักชุมชน(Home Stay) ได้มีการศึกษาในพื้นที่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านทรงไทยปลายโพงพาง คือปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าบ้านผู้มาเยือนไม่ได้ใช้เวลาร่วมกันเพียงพอที่จะเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ความสัมพันธ์จึงเป็นเพียงผิวเผิน การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมที่เป็นจุดมุ่งหมายได้เกิดขึ้นภายในกลุ่มที่จำกัด ไม่ได้ขยายออกไปสู่กลุ่มเจ้าบ้านรอบนอกที่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว โดยหมู่บ้านปลายโพงพางได้รับผลดี คือ ได้ดึงเอาคนบ้านปลายโพงพางกลับมาอยู่บ้านเกิดอีกครั้งเพื่อทำหน้าที่ต้อนรับนักท่องเที่ยว ทำให้หมู่บ้านมีชีวิตชีวา กลายเป็นชุมชนที่มีความสำคัญท่ามกลางสังคมสมัยใหม่ที่ผู้คนให้ความสนใจ และเศรษฐกิจภายในหมู่บ้านดีขึ้น(ชนิตา ,2543)

ค. ผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ

การท่องเที่ยวมีผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจในลักษณะต่างๆ เช่น ผลกระทบในด้านการสร้างรายได้ การจ้างงานและการกระจายรายได้ทั้งในระดับมหภาค และระดับท้องถิ่น(สการินทร์,2536) ระดับกิจกรรม ได้แก่ งานไม้ดอกไม้ประดับ (เพียงจันทร์,2535) การศึกษาผลกระทบเหล่านี้เป็นการศึกษาเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีผลกระทบที่วัดได้

นอกจากนี้ยังได้มีงานศึกษาถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการกระจายรายได้โดยในปี พ.ศ. 2548 มิ่งสรรพและคณะ(2548a) ได้ศึกษาผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการกระจายรายได้ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ (แม่กำปอง ผานกกก) และสมุทรสาคร (ปลายโพงพาง) เพื่อเปรียบเทียบถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการกระจายรายได้ภายในชุมชน จากผลการศึกษาดังกล่าวทำให้ทราบว่านักท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการกระจายรายได้ภายในชุมชนโดยรายได้ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่ตกอยู่กับกลุ่มผู้นำหรือแกนนำในระดับพื้นที่ นอกจากงานศึกษาภายในประเทศแล้วในงานวิจัยดังกล่าวมีการศึกษาครอบคลุมไปยังประเทศในกลุ่ม GMS อีกด้วย(Oula ,Prachvuthy,Soriya and Huang juan,2006)

ในช่วงปีที่ 5 ที่ผ่านมาได้มีเหตุการณ์ความไม่แน่นอนต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่นการระบาดของโรคร้าย (SARS) การระบาดของไข้หวัด เป็นต้น งานวิจัยเชิงประจักษ์ที่มีการวิเคราะห์ถึงผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่แน่นอน ได้แก่ งาน Sattarasart and Untong (2004) และงานของ (Untong et al., 2005) ซึ่งทั้งสองงานเป็นการวิเคราะห์ถึงผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่แน่นอนโดยใช้เครื่องมือทางเศรษฐกิติเข้ามาช่วยในการหาขนาดของผลกระทบ ผลการศึกษาได้แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ที่ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงมากที่สุดคือเหตุการณ์การระบาดของโรคร้าย (SARS) ที่มีขนาดของผลกระทบทั้งหมดคิดร้อยละ 70.02 ของภาวะปกติ และมีการระยะเวลาของผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งหมด 3 เดือน (เมษายน พฤษภาคม และมิถุนายน) โดยกลุ่มตลาดที่ได้รับผลกระทบสูง คือ ตลาดกลุ่มเอเชียตะวันออก (จีน ไต้หวัน ฮองกง) และเหตุการณ์นี้ได้ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติในช่วงเดือนมีนาคม ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2546 ลดลง 3.5 ล้านคน (หรือประมาณร้อยละ 51 ของตัวเลขที่เกิดขึ้นจริง และคิดเป็นรายได้ที่หายไปประมาณ 34.5 พันล้านบาท) พบว่า ผลกระทบของการลดลงของรายได้จากนักท่องเที่ยวที่เกิดจากการระบาดของโรคร้าย (SARS) ทั้งสองกรณีทำให้ GDP ลดลงร้อยละ 0.19 ถึง 0.46 หรือลดลง 11.2 ถึง 26.8 พันล้านบาท และผลกระทบทางสังคมต่อการกระจายรายได้ พบว่าครัวเรือนภาคนอกเกษตรได้รับผลกระทบสูงกว่าครัวเรือนภาคเกษตรเล็กน้อย ส่วนเหตุการณ์ที่มีขนาดของผลกระทบรองลงมา คือเหตุการณ์การระบาดของโรคไข้หวัดนก ที่มีขนาดของผลกระทบทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 31.43 ของภาวะปกติ และมีระยะเวลาของผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งหมด 3 เดือน (กุมภาพันธ์ มีนาคม และเมษายน) โดยกลุ่มตลาดที่ได้รับผลกระทบสูง คือ กลุ่มตลาดเอเชียตะวันออก (ฮองกง และจีน) สำหรับเหตุการณ์ 9-11 เป็นเหตุการณ์ที่มีผลกระทบน้อยที่สุด โดยมีขนาดของผลกระทบทั้งหมดคิดเป็นร้อยละ 7.36 ของภาวะปกติ และมีระยะเวลาของผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งหมด 2 เดือน (ตุลาคม และ พฤศจิกายน) โดยประเทศที่ได้รับผลกระทบสูง คือ ตลาดกลุ่มตะวันออกกลาง

นอกจากนี้ยังมีผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของคนในท้องถิ่นโดยอัครพงศ์ (2549) ซึ่งในงานดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าปัจจุบันคนในท้องถิ่นตระหนักถึงผลกระทบของการท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และคนในจังหวัดเชียงใหม่และเชียงรายเริ่มมองการท่องเที่ยวได้ก่อให้เกิดผลกระทบเชิงลบต่อตนเอง

1.7.5 งานวิจัยด้านศักยภาพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

มีการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น เช่นการศึกษาศักยภาพและผลกระทบของการพำนักระยะยาวของชาวต่างชาติในจังหวัดเชียงใหม่โดยจิรพร และ เสกสิน (2548) และการศึกษาโครงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการหลวงโดยสำนักบริการวิชาการ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ สำหรับงานวิจัยระดับนานาชาติทางด้านศักยภาพการท่องเที่ยวยังคงมีน้อยโดยมี

งานของ มิ่งสรรพ และคณะ (2540,2549) และ Asian Development Bank (ADB) โดยงานศึกษาทั้ง 3 ชิ้นเป็นการเปรียบเทียบศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงและประเทศในกลุ่มเอเชียแปซิฟิก ซึ่งงานการศึกษาดังกล่าวได้ค้นพบว่า ประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขงมีศักยภาพสูงในเรื่องของสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยเฉพาะสิ่งดึงดูดใจทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เช่นแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ ภูเขา น้ำตก ชายหาด เป็นต้น โดยที่ประเทศมีความโดดเด่นในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวประเทศชายหาด แหล่งช้อปปิ้ง และอาหาร สปป.ลาว มีความโดดเด่นในเรื่องอสังหาริมทรัพย์ของประเทศไทย กัมพูชามีความโดดเด่นในเรื่องแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์สำหรับยูเนี่ยนมีความโดดเด่นในเรื่องของแหล่งท่องเที่ยวประเภทความหลากหลายทางเชื้อชาติและภูเขา น้ำตก นอกจากนี้ประเทศสิงคโปร์มีความโดดเด่นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทสวนสนุกและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ได้มีการจัดลำดับประเทศที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามค่าดัชนีการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว โดยองค์ประกอบของดัชนีที่ใช้วัดการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วยดัชนีย่อย 3 ดัชนี ได้แก่ (1) กรอบแนวคิดด้านกฎระเบียบการท่องเที่ยว (2) สภาพแวดล้อมทางธุรกิจท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานและ (3) องค์ประกอบด้านประชากรวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ (World Economic Forum ,2007) พบว่ามีประเทศในภูมิภาคเอเชียที่ 20 อันดับแรก คือ ฮองกงและสิงคโปร์ โดยฮองกงเป็นเศรษฐกิจที่มีความเข้มแข็งในการแข่งขันเป็นอันดับ 6 ของโลกและอันดับ 1 ของเอเชีย ตามด้วยประเทศสิงคโปร์ (อันดับ 8) ประเทศทั้งสองมีความเลิศทางด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะรถใต้ดิน การขนส่งทางอากาศ มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ มีสุขภาพและการศึกษาดี ประเทศให้ความสำคัญกับการกำหนด นโยบายทางสภาพแวดล้อมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุนและเจ้าของที่ชาวต่างชาติ มีการปกป้องทรัพย์สินทางปัญญา และข้อกำหนดวีซ่าที่ไม่ยุ่งยากนอกจากนี้ยังประเทศที่มีความปลอดภัยในด้านอาชญากรรมและการรักษาความปลอดภัยฮองกงมีคุณภาพด้านอนามัยและสุขอนามัยที่ดีที่สุด สิงคโปร์อยู่ในอันดับที่หนึ่งในเรื่องของกฎระเบียบเกี่ยวกับการท่องเที่ยว นโยบาย กฎเกณฑ์ กฎระเบียบ ละเป็นอันดับสองในเรื่องการจัดอันดับความสำคัญของการเดินทางและท่องเที่ยว และทรัพยากรมนุษย์

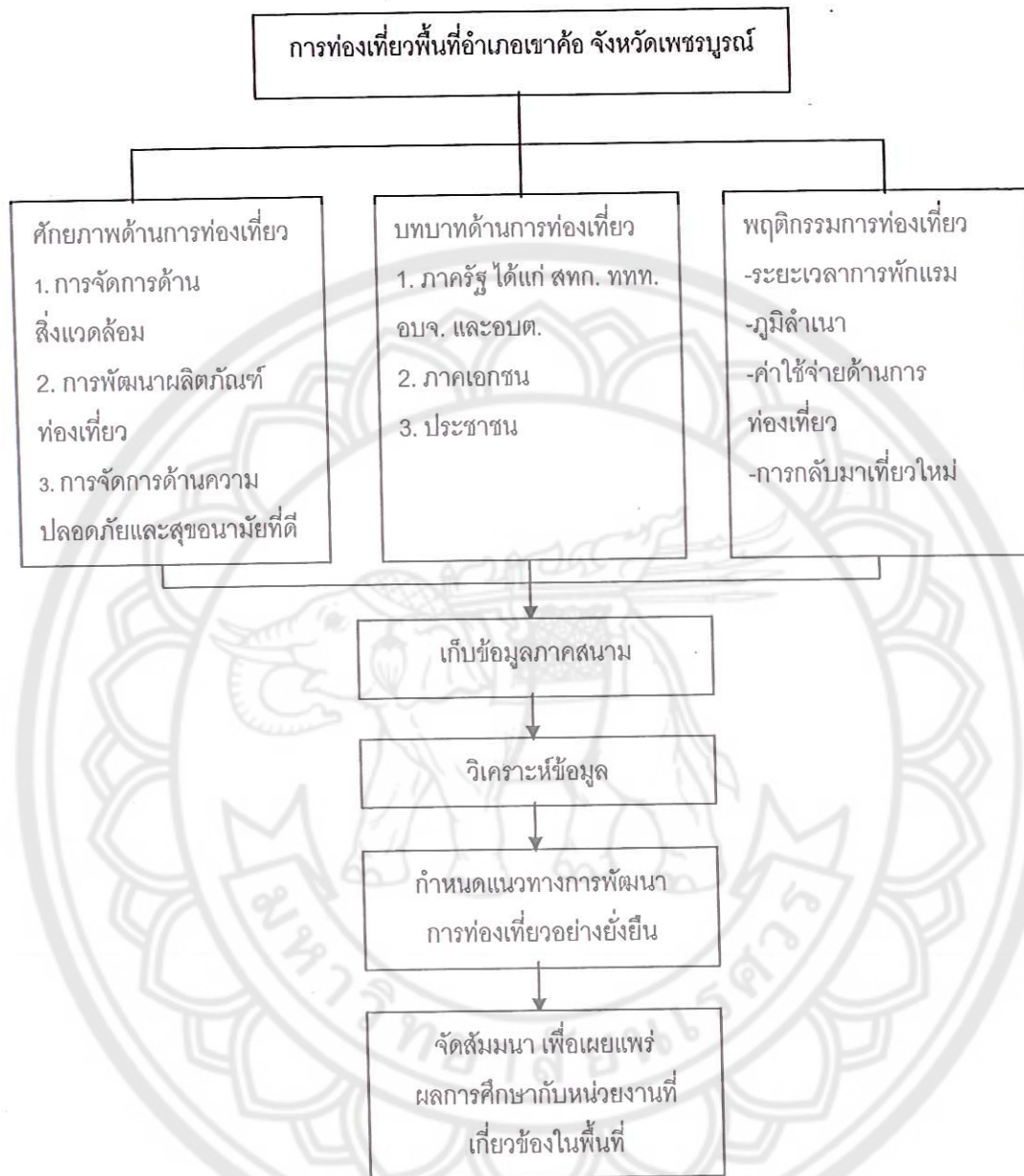
สำหรับประเทศไทยถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 43 ประเทศไทยเป็นที่ยอมรับเรื่องการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติเพราะทำที่ที่เป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยว สภาพแวดล้อมทางธุรกิจท่องเที่ยวและโครงสร้างพื้นฐานถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 35 ประเทศให้ความสำคัญต่อการท่องเที่ยวและมีการตลาด การรณรงค์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ในงานแสดงสินค้าด้านการท่องเที่ยวและถึงแม้ว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญ แต่กฎระเบียบด้านสภาพแวดล้อมและกฎเกณฑ์ในการควบคุมการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศยังไม่ได้รับดารพัฒนา (อันดับที่ 55)

จุดอ่อนที่สำคัญของประเทศในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงคือความด้อยประสิทธิภาพในด้านการบริหารและการจัดการของภาครัฐ และการบริหารและการจัดการของภาคเอกชนประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ถึงแม้ว่าประเทศไทยและสปป.ลาว มีความโดดเด่นในเรื่องนี้ แต่ก็ยังคงเป็นรองประเทศสิงคโปร์และที่สำคัญประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงยังคงถูกมองว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวราคาถูกสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยเฉพาะประเทศไทยและสปป. ลาว

ในการศึกษาของมิงสรรพ์ และคณะ (2549) ที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบศักยภาพการท่องเที่ยวของประเทศในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง โดยครอบคลุมถึงประเด็นด้านโลจิสติกส์บางส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเดินทางอากาศและการเดินทางทางถนน อีกทั้งยังลงรายละเอียดในการขอวีซ่าเข้าประเทศ ด้านตรวจคนเข้าเมือง ด้านศุลกากร ระบบการติดต่อสื่อสาร ตลอดจนการบริการข้อมูลการท่องเที่ยว แต่การศึกษาดังกล่าววัดเพียงแต่ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (satisfaction) เท่านั้นซึ่งเป็นตัวหนึ่งในตัวชี้วัดระบบโลจิสติกส์ซึ่งยังไม่ได้ทำการศึกษาเรื่องเวลาและต้นทุนของการเดินทางดังนั้นจึงเป็นที่น่าสนใจว่าการศึกษานี้จะเป็นการศึกษาที่จะเป็นการต่อยอดการศึกษาดังกล่าวและช่วยให้เห็นภาพของระบบโลจิสติกส์ในกลุ่มอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงที่สมบูรณ์ขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามที่ผ่านมามองเห็นได้อย่างชัดเจนว่าประเทศไทยยังขาดงานวิจัยทางด้านวิเคราะห์ระบบโลจิสติกส์ของการท่องเที่ยวและการวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะในการแข่งขัน (Benchmarking) ในระดับอุตสาหกรรมและในระดับแหล่งท่องเที่ยว โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขงซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความพยายามในการพัฒนาการท่องเที่ยวไปพร้อมๆ กันในรูปแบบของวิสาหกิจ ดังนั้นการวิจัยศึกษาในเรื่องของการเปรียบเทียบสมรรถนะในการแข่งขัน (Benchmark) ในระดับแหล่งท่องเที่ยวและในระดับอุตสาหกรรมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญใน GMS จึงเป็นสิ่งจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้มาประกอบการวางแผนและนโยบายการยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในกลุ่ม GMS ไปพร้อมๆ กัน (Oula,2006;Prachvuthy,2006;Soriya,2006;Huang Juan;2006)

1.8 กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

สภาพพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอเขาค้อตั้งอยู่ทางตอนบนของจังหวัด มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอข้างเคียง ดังนี้

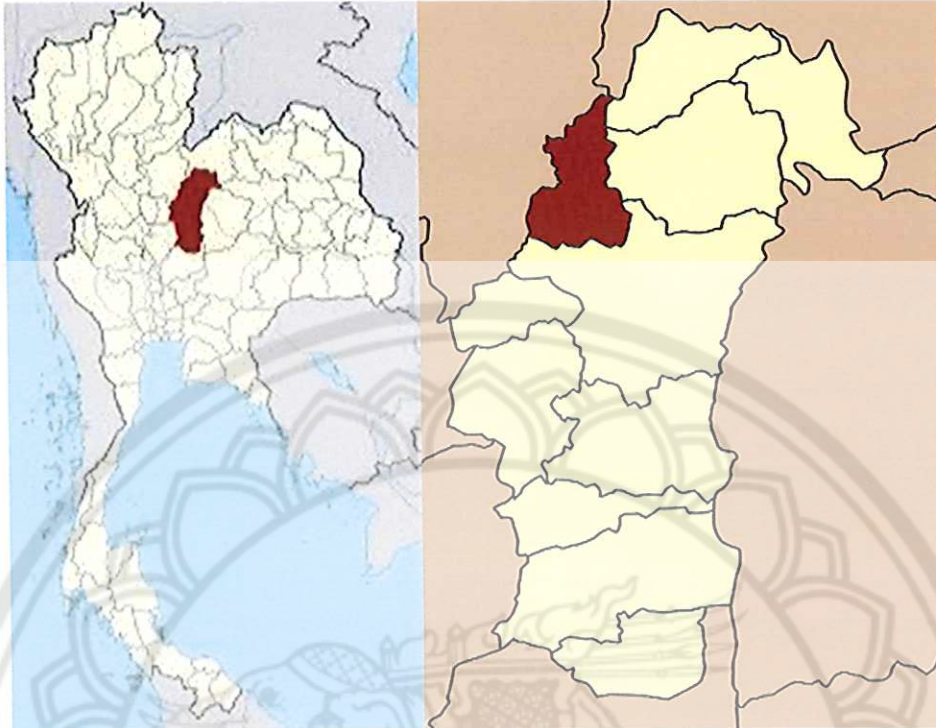
ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอนครไทย (จังหวัดพิษณุโลก) อำเภอด่านซ้าย (จังหวัดเลย) และอำเภอหล่มเก่า

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอหล่มสักและอำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเมืองเพชรบูรณ์

ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอเนินมะปรางและอำเภอวังทอง (จังหวัดพิษณุโลก)

เขาค้อเป็นชื่อเรียกรวมบริเวณเทือกเขาน้อยใหญ่ของทิวเขาเพชรบูรณ์ มีพื้นที่อยู่ในเขตอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ เหตุที่เรียกเขาค้อเพราะสภาพในป่านั้นมีต้นค้อขึ้นมากกว่าพื้นที่อื่น ภูเขาที่สำคัญในเทือกนี้ได้แก่ เขาค้อ มียอดเขาสูงประมาณ 1,174 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล เขาย่า มียอดสูงประมาณ 1,290 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล และเขาใหญ่สูงประมาณ 865 เมตร เหนือระดับน้ำทะเล นอกจากนั้นก็มี เขาตะเคียนโจ๊ะ เขาหินตั้งบาตร เขาห้วยทราย เขาค้อแพ เป็นต้น ลักษณะป่าไม้ในแถบนี้มีเขตป่าเต็งรังหรือป่าไม้สลัดใบ ป่าสน และป่าดิบที่น่าสนใจคือ พันธุ์ไม้ ตระกูลปาล์ม ลักษณะคล้ายต้นตาล แต่ออกผลเป็นทะลายคล้ายหมาก แม้ปัจจุบันป่าจะถูกถางไปมากแล้วก็ตาม แต่ในเขตเขาค้อก็ยังมีให้เห็นอยู่บ้าง ภูมิอากาศบนเขาค้อเย็นตลอดปี และค่อนข้างเย็นจัดในฤดูหนาว

ภาพที่ 2.1 แสดงแผนที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

ที่มา : <http://th.wikipedia.org/wiki>

: <http://www.khaoko.com/index.php?lay=show&ac=article&id=568828>

2.2 สภาพภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าและเนินเขาใหญ่น้อย บางแห่งสูงชัน มีความสูงจากระดับน้ำทะเล ตั้งแต่ 500 - 1,400 เมตร ในฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัด ส่วนในฤดูหนาวอากาศหนาวจัด อุณหภูมิต่ำสุดโดยเฉลี่ย 3 องศาเซลเซียส ส่วนในฤดูฝนฝนตกชุก ลมที่สำคัญคือแม่น้ำชีก ลำห้วย เสลียงแห้ง ลำห้วยสะอาดพง ลำห้วยค้อ ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ป่าไม้ และแร่ธาตุ เช่น ดีบุก วุลแฟรม ซีไลต์ สังกะสี พลวง ทองแดง การคมนาคม การเดินทางติดต่อระหว่างกิ่งอำเภอตำบลหมู่บ้านเป็นโดยสะดวก เนื่องจากมีถนนลาดยาง ผ่านเกือบทุกหมู่บ้าน

2.3 สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี ฤดูร้อนอากาศไม่ร้อนจัดฤดูหนาวอากาศเย็นจัด อุณหภูมิต่ำสุดที่เคยวัดได้เฉลี่ยประมาณ 3 องศาเซลเซียสในช่วงระหว่างเดือนธันวาคม - กุมภาพันธ์ สำหรับฤดูฝนจะมีฝนตกชุกปริมาณฝนที่เคยวัดได้ประมาณ 189 มิลลิเมตร สูงสุดเคยวัดได้ 300 มิลลิเมตร ต่ำสุดวัดได้ 50 มิลลิเมตร

2.4 เขตการปกครองที่ตั้งถิ่นฐานประชากร

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ พื้นที่ศึกษาประกอบด้วย องค์การบริหารส่วนตำบลเขาค้อ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแม่นา องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย เทศบาลตำบลแคมป์สน และองค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ พบว่ามีเขตการปกครองและประชากรดังนี้

- 1) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาค้อ มีเขตการปกครองประกอบด้วยตำบลเขาค้อ 14 หมู่บ้าน ตำบลริมสีม่วง 6 หมู่บ้าน ตำบลสะเดาพวง 5 หมู่บ้าน รวมทั้งสิ้น 25 หมู่บ้าน ประชากร 9,407 คน จำนวน 2,667 ครัวเรือน
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแม่นา มีเขตการปกครองทั้งสิ้น 10 หมู่บ้าน ประชากร 2,742 คน จำนวน 817 ครัวเรือน
- 3) องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย มีเขตการปกครองทั้งสิ้น 12 หมู่บ้าน ประชากร 12,331 คน จำนวน 2,698 ครัวเรือน
- 4) เทศบาลตำบลแคมป์สน มีเขตการปกครองทั้งสิ้น 14 หมู่บ้าน ประชากร 5,275 คน จำนวน 2,618 ครัวเรือน
- 5) องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ มีเขตการปกครองทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน ประชากร 4,120 คน จำนวน 1,618 ครัวเรือน

ตาราง 2.1 แสดงประชากรและหมู่บ้านในแต่ละตำบล

หมู่ที่	องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแม่นา		องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ		องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย			
	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (ครัวเรือน)	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (ครัวเรือน)	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (ครัวเรือน)
1	บ้านเสด็จแห่ง 3	105	1	บ้านทุ่งสมอ	126	1	บ้านห้วยบ้านขาว	184
2	บ้านสนสวน	88	2	บ้านนายาว	91	2	บ้านเข็กน้อย	309
3	บ้านมุกโต	77	3	บ้านแก่งงอย	107	3	บ้านปากกล้วย	229
4	บ้านหนองรางช้าง	67	4	บ้านฝาย	219	4	บ้านเข็กน้อย	344
5	บ้านทานตะวัน	80	5	บ้านโนน	189	5	บ้านเล่าลือเก่า	288
6	บ้านหนองแม่นา	107	6	บ้านน้อยเจริญ	173	6	บ้านปากทาง	279
7	บ้านมาตุลี	73	7	บ้านประชาสุขสันต์	121	7	บ้านศักดิ์เจริญ	73
8	บ้านสระแก้ว	81	8	บ้านนา	100	8	บ้านชัยชนะ	137
9	บ้านราชพฤกษ์	65	9	บ้านโคกแปก	145	9	บ้านประกอบสุข	145
10	บ้านร่มโพธิ์-ร่มไทร	74	10	บ้านใหม่พัฒนา	84	10	บ้านเจริญพัฒนา	272
			11	บ้านวงศ์ปัญญา	263	11	บ้านศิริรัตน์	204
						12	บ้านสันติสุข	234
	รวม 10 หมู่บ้าน	817		รวม 11 หมู่บ้าน	1,618		รวม 12 หมู่บ้าน	2,698

ที่มา : แผนพัฒนาสามปีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแม่นา, องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ, องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย (พ.ศ.2555 - 2557)

ตาราง 2.1 แสดงประชากรและหมู่บ้านในแต่ละตำบล (ต่อ)

เทศบาลตำบลแคมป์สน			องค์การบริหารส่วนตำบลเขาค้อ			องค์การบริหารส่วนตำบลเขาค้อ		
หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (ครัวเรือน)	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (ครัวเรือน)	หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (ครัวเรือน)
1	บ้านห้วยขอนแก่น	168	ตำบลเขาค้อ			ตำบลริมสีม่วง		
2	บ้านห้วยไผ่	180	1	บ้านกนกงาม	382	1	บ้านจระเข้	78
3	บ้านห้วยหมาก	44	2	บ้านดอกจี่ปี	86	2	บ้านรัตนคำเที่ยง	89
4	บ้านแคมป์สน	94	3	บ้านสิมาร์ักษ์	74	3	บ้านริมสีม่วง	85
5	บ้านป่าคา	83	4	บ้านกองเนียม	93	4	บ้านเพชรช่วย	65
6	บ้านดงหลง	227	5	บ้านปัญญาดี	106	5	บ้านกรเพชร	53
7	ลำน้ำทางแดง	310	6	บ้านรัตนัย	89	6	บ้านชื่นจิตร์	53
8	บ้านทุ่งตึก	99	7	บ้านใจทน	95		รวม	423
9	บ้านห้วยนา	130	8	บ้านป่าสุ่ม	77			
10	บ้านเขาช้างทอง	90	9	บ้านลำลือ	140	ตำบลสะเดาพาง		
11	บ้านทุ่งนางแล	104	10	บ้านเพชรดำ	188	1	บ้านเขาย่า	124
12	บ้านไผ่สีทอง	142	11	บ้านฟองเพชร	57	2	บ้านสะเดาพาง	72
13	บ้านเหล่าหญ้า	190	12	บ้านสงคัม	160	3	บ้านเสี้ยวแม่ทั้ง 1	110
14	บ้านเขาแก้ว	169	13	บ้านอุทัยภัส	131	4	บ้านเสี้ยวแม่ทั้ง 2	78
			14	บ้านลำน้ำ	99	5	บ้านลำน้ำ	83
				รวม	1,777		รวม	467
	รวม 14 หมู่บ้าน	6,122						
					รวม 25 หมู่บ้าน			2,667

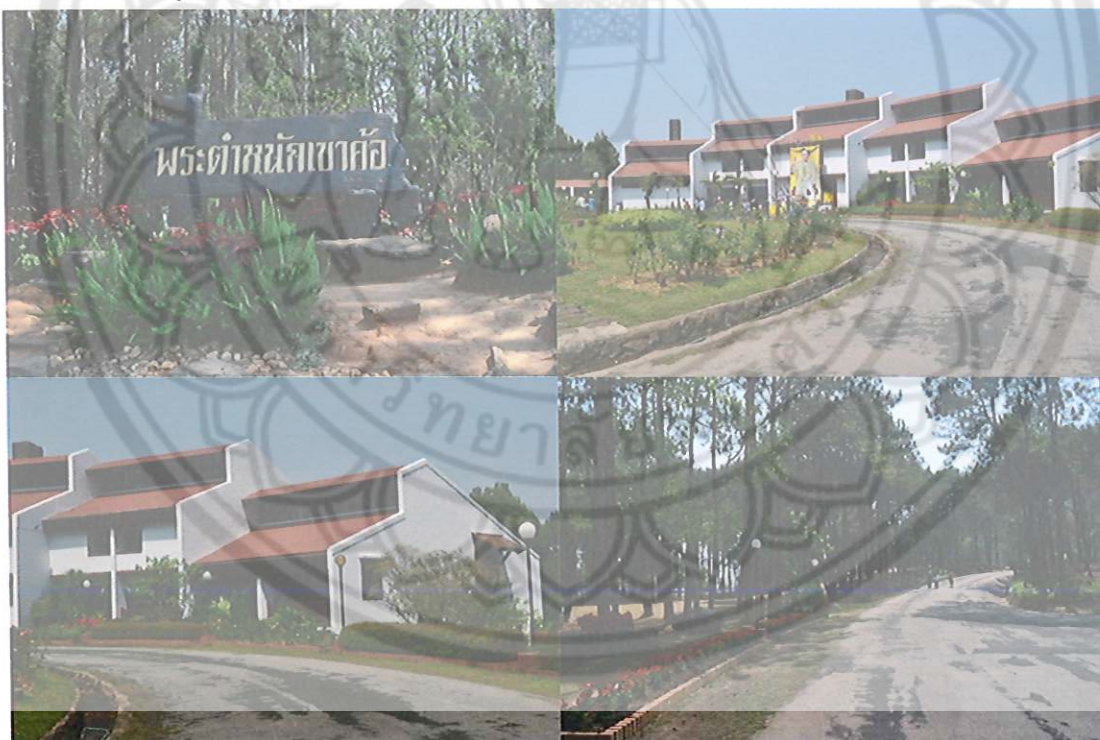
ที่มา : แผนพัฒนาสามปี เทศบาลตำบลแคมป์สน, องค์การบริหารส่วนตำบลเขาค้อ (พ.ศ.255 - 2557)

2.5 แหล่งท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ

2.5.1 พระตำหนักเขาค้อ

พระตำหนักเขาค้อสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2527-2528 เพื่อเป็นที่ประทับของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ยามเสด็จมาประกอบพระราชกรณียกิจต่าง ๆ ในโครงการพระราชดำริ และทรงเยี่ยมเยียนราษฎรในเขตอำเภอเขาค้อ ตั้งอยู่เหนือระดับน้ำทะเลปานกลางประมาณ 1,100 เมตร มีพื้นที่ประมาณ 15 ไร่ สร้างเป็นอาคารคอนกรีตครึ่งวงกลมมีจำนวน 15 ห้อง รอบบริเวณตกแต่งด้วยไม้ประดับนานาชนิด โดยเฉพาะในฤดูหนาวจะออกดอกบานสะพรั่งสวยงามเป็นพิเศษนักท่องเที่ยวสามารถเดินชมรอบ ๆ บริเวณได้

ภายในตำหนักแบ่งเป็นสองชั้น ชั้นบนเป็นห้องบรรทมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ชั้นล่างแบ่งเป็นด้านซ้ายและขวา ด้านซ้ายเป็นห้องพระราชทานเลี้ยง ห้องเสวย และห้องเข้าเฝ้าฯ ส่วนด้านขวาเป็นห้องบรรทมของพระบรมวงศานุวงศ์ใกล้ชิดกับพระตำหนักมีห้องพักของข้าราชการบริพารจำนวน 12 ห้อง สร้างเป็นรูปครึ่งวงกลม (สารคดีท่องเที่ยวเพชรบูรณ์, 2546, หน้า 105)

ภาพ 2.2 แสดงแหล่งท่องเที่ยวพระตำหนักเขาค้อ

i. 6696491

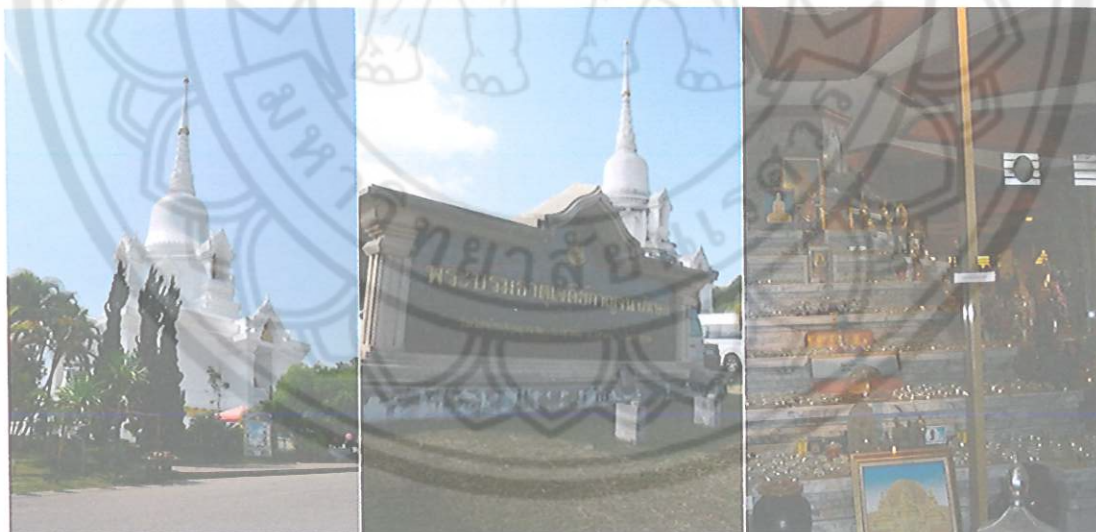
จ ๕156
.S.8๕4
๖3635
๑๕๕7

2.5.2 พระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก

เนื่องจากพื้นที่เขาค้อเคยเป็นสมรภูมिरบ มีคนเสียชีวิตในบริเวณนี้เป็นจำนวนมาก ในวโรกาสปี
กาญจนาภิเษกประชาชนชาวเขาค้อจึงร่วมใจกันสร้างเจดีย์องค์นี้ขึ้นเมื่อวันที่ 23 สิงหาคม พ.ศ.2542
เพื่อเป็นสิริมงคล พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระบรมสารีริกธาตุที่อัญเชิญมาจาก
ประเทศศรีลังกามาบรรจุในองค์เจดีย์

พระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษกเป็นเจดีย์ขนาดใหญ่สูงสง่ามีลักษณะสถาปัตยกรรมเป็นแบบ
ย่อมุมไม้สิบสองตามแบบเจดีย์สมัยอยุธยา สร้างด้วยคอนกรีตเสริมเหล็ก กว้าง 35.66 เมตร ยาว 36.66
เมตร สูง 63.09 เมตร นับเป็นเจดีย์ที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในเพชรบูรณ์ ฐานชั้นบนมีผังแปดเหลี่ยม ฐานชั้น
ล่างมีซุ้มคูหาสี่ทิศ ภายในประดิษฐานพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ทิศเหนือเป็นพระพุทธรูปปางห้ามญาติซึ่ง
เป็นพระประจำวันพระบรมราชสมภพของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทิศใต้เป็นพระพุทธรูปปาง
รำพึง เป็นพระพุทธรูปประจำวันพระราชมภพของพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ทิศตะวันออกเป็น
พระพุทธรูปปางเปิดโลก และทิศใต้เป็นพระพุทธรูปปางอุ้มบาตร ส่วนยอดเจดีย์สร้างด้วยปูนปิดทอง
หมายถึงพระนิพพาน

ภายในองค์เจดีย์ตกแต่งด้วยหินอ่อนและไม้สัก กลางเจดีย์ทำเป็นแท่นแปดเหลี่ยมสูงเก้าชั้น
เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูป มีประชาชนเดินทางมาสักการะอยู่เป็นเนือง ๆ (สารคดีท่องเที่ยว
เพชรบูรณ์, 2546 ,หน้า 110)

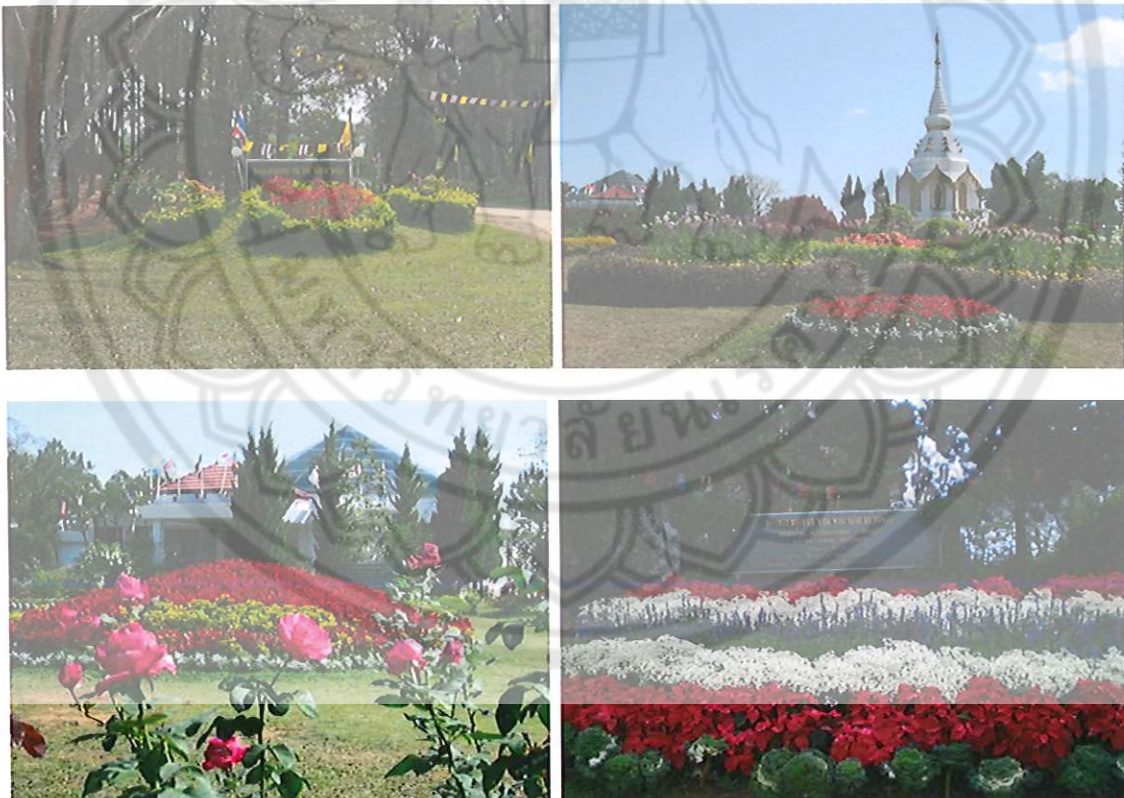

ภาพ 2.3 แสดงแหล่งท่องเที่ยวพระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก

2.5.3 หอสมุดนานาชาติเขาค้อ

หอสมุดแห่งนี้เป็นที่ชุมนุมคลังปัญญาและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สวยงาม นอกจากจะรวบรวมหนังสือเกี่ยวกับพรรณไม้ไว้มากที่สุดแห่งหนึ่งแล้ว ยังอุดมไปด้วยดอกไม้เมืองหนาวหลากหลายสีสัน หอสมุดนานาชาติเขาค้อสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2537 เป็นอาคารชั้นเดียวสร้างด้วยกระจกสะท้อนแสงเป็นรูปเพชรคว่ำ ภายในแบ่งเป็นสองส่วนคือ ห้องสมุดและพิพิธภัณฑ์หนังสือที่มีมากที่สุดคือหนังสือหมวดการเกษตรที่เกี่ยวกับการจัดแต่งสวน ต้นไม้ ไม้ดอกไม้ประดับนานาชนิด ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษซึ่งได้รับบริจาคจากคณะทูตานุทูตที่เดินทางมาร่วมงานวันนัดพบเอกอัครราชทูต ณ เขาค้อ ที่หอสมุดแห่งนี้ในเดือนธันวาคมของทุกปี อีกส่วนหนึ่งจัดเป็นพิพิธภัณฑ์แสดงข้าวของเครื่องใช้สมัยโบราณ ทั้งโบราณวัตถุของไทยและต่างชาติ เช่น ตาชั่งสมัย 200 ปี กระบุงสมัยสุโขทัย เป็นต้น

บริเวณทางเข้าหอสมุดมีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับอย่างสวยงาม เช่น กุหลาบหลากสีสัน ต้นปูลุยใบสีม่วงสดคล้ายต้นกระหล่ำปลี ดอกไฮเดรนเยียร์ และดอกไม้อื่น ๆ บานสะพรั่งไปทั้งสนามหญ้า นอกจากนี้ยังมีต้นค้อซึ่งคณะทูตานุทูตได้ปลูกไว้เป็นที่ระลึก (สารคดีท่องเที่ยวเพชรบูรณ์, 2546, หน้า 107)

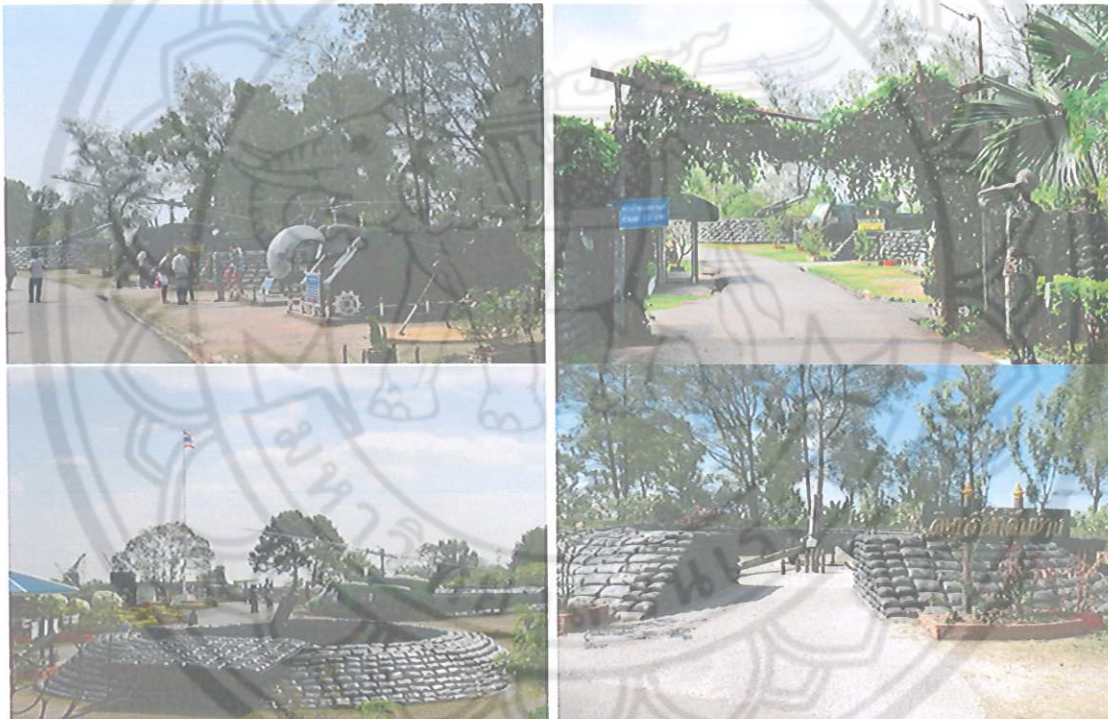

ภาพ 2.4 แสดงแหล่งท่องเที่ยวหอสมุดนานาชาติเขาค้อ

2.5.4 พิพิธภัณฑ์อาวุธ (ฐานอิทธิ)

พิพิธภัณฑ์อาวุธหรือฐานอิทธิ ตั้งชื่อตาม พ.อ.อิทธิ สิมารักษ์ ผู้มีบทบาทสำคัญในการต่อสู้ยึดพื้นที่เขาค้อคืนจากผู้ประกอบการคอมมิวนิสต์ในปี พ.ศ.2524 บริเวณนี้เคยเป็นฐานยิงปืนใหญ่ มีปืนขนาดใหญ่ 105 มม. จำนวนสองกระบอก และปืนขนาด 155 มม. ยิงได้ไกล 11 กิโลเมตร อีกหนึ่งกระบอก หลังการสู้รบปิดฉากลงในปี พ.ศ.2525 จึงได้รับการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว

ภายในอาคารมีหอพิพิธภัณฑ์อาวุธ จัดแสดงเหตุการณ์ปฏิบัติการสู้รบ ภาพถ่ายผู้ประกอบการคอมมิวนิสต์ รวมถึงอาวุธปืนชนิดต่าง ๆ เช่น ปืนอาร์พีจี ปืนครก ปืนอาร์ก้า ชุดเสื้อเกราะกันกระสุน เป็นต้น ส่วนด้านนอกอาคารมีฐานอาวุธจัดแสดงอาวุธยุทธโปกรณ์ เช่น ซากรถถัง ปืนใหญ่ รถแทรกเตอร์ เฮลิคอปเตอร์ บังเกอร์หลบภัย แต่ละจุดมีป้ายประวัติพร้อมคำอธิบายประกอบ ด้านหลังพิพิธภัณฑ์เป็นจุดชมวิวที่สวยงามอีกมุมหนึ่งของเขาค้อ (สารคดีท่องเที่ยวเพชรบูรณ์, 2546, หน้า 108)

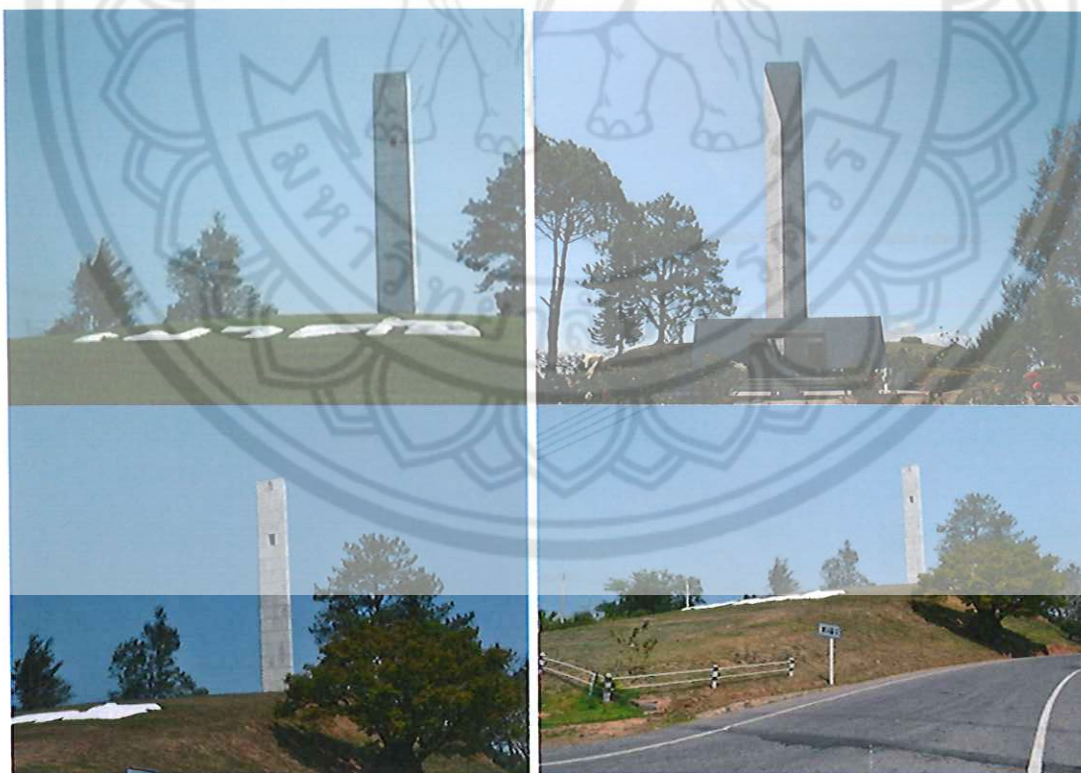
ภาพ 2.5 แสดงแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์อาวุธ (ฐานอิทธิ)

2.5.5 อนุสรณ์ผู้เสียสละเขาค้อ

อนุสรณ์ผู้เสียสละเขาค้อสร้างขึ้นเพื่อเทิดทูนวีรกรรมของทหาร ตำรวจ และพลเรือนที่ได้พลีชีพในการสู้รบในสมรภูมืเขาค้อ มีลักษณะเป็นเสาหินอ่อนสูงเด่นมองเห็นได้ในระยะไกล บริเวณรอบ ๆ เป็นจุดชมพระอาทิตย์ตก มองเห็นทัศนียภาพยามเย็นบริเวณเขาค้ออันสวยงามน่าประทับใจ

อนุสรณ์ผู้เสียสละเขาค้อสร้างเป็นรูปสามเหลี่ยม ใช้วัสดุเป็นหินอ่อนทั้งหมด มีรายชื่อผู้เสียชีวิตจารึกไว้บนผนังด้านซ้าย และคำอธิบายความหลายของอนุสรณ์ เช่น รูปทรงสามเหลี่ยมหมายถึงการปฏิบัติการร่วมรบกันระหว่าง ทหาร ตำรวจ และพลเรือน ฐานอนุสรณ์กว้าง 11 เมตร หมายถึง พ.ศ. 2511 ซึ่งเป็นปีที่ผู้ประกอบการคอมมิวนิสต์เริ่มปฏิบัติการสู้รบ ความสูงจากแท่นบูชาถึงยอดอนุสรณ์สูง 24 เมตร หมายถึงปี พ.ศ.2524 ซึ่งเป็นปีเริ่มยุทธการครั้งใหญ่ เป็นต้น รอบบริเวณตกแต่งด้วยพรรณไม้ดอกอย่างสวยงาม

ด้านตรงข้ามอนุสรณ์คือฐานกรุงเทพฯ เป็นเนินเขาเตี้ย ๆ จัดเป็นซุ้มนั่งพักผ่อน ตกแต่งด้วยสวนดอกไม้ขนาดเล็กดูสวยงาม จากจุดนี้จะเห็นทัศนียภาพรอบบริเวณและถนนคดเคี้ยวตัดผ่านแนวเขามายิ่งเขาค้อ ในอดีตฐานกรุงเทพฯ เป็นฐานแห่งแรกที่ทหารไทยยึดคืนมาได้จากการสู้รบกับผู้ประกอบการคอมมิวนิสต์ และเป็นจุดที่นายทหารจากกรุงเทพฯ ใช้เป็นที่วางแผนปฏิบัติการสู้รบร่วมกัน จึงตั้งชื่อว่าฐานกรุงเทพฯ (สารคดีท่องเที่ยวเพชรบูรณ์, 2546, หน้า 109)

ภาพ 2.6 แสดงแหล่งท่องเที่ยวอนุสรณ์ผู้เสียสละเขาค้อ

2.5.6 ไร่ ปี.เอ็น.

ไร่ ปี.เอ็น. เป็นสถานที่ท่องเที่ยวในเชิงการเกษตรที่มีชื่อเสียงของอำเภอเขาค้อ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศบริเวณนี้เป็นเนินที่สูง มีอากาศหนาวเย็นตลอดปี จึงเอื้อต่อการปลูกพรรณไม้เมืองหนาว ทั้งดอกไม้ ผัก และผลไม้ต่าง ๆ มีผลิตภัณฑ์ผลสดใหม่จากไร่จำหน่ายตลอดปี รวมถึงมีผลิตภัณฑ์ผลไม้แปรรูปหลายชนิด เช่น แยมผลไม้ น้ำผลไม้ นอกจากนี้ยังอนุญาตให้นักท่องเที่ยวที่สนใจด้านการเกษตรเข้าชมแปลงสาธิตพืชผลทางการเกษตร และชมการเก็บผลไม้ต่าง ๆ ได้ โดยมีเจ้าหน้าที่นำชมและบรรยายให้ความรู้อย่างละเอียด ผักและผลไม้ของไร่ ปี.เอ็น. จะออกผลหมุนเวียนกันตลอดปี เช่น ลิ้นจี่ สตรอเบอร์รี่ ส้มนากามิ (มีผลเล็กเท่ามะกอกสีส้มสด) มัลเบอร์รี่ ลำไย อโวคาโด พลับ แพชชั่นฟрут ผักสด เช่น ผักกาดขาว มะเขือม่วง มะระหวาน เห็ดหอม และดอกไม้ เช่น เบิร์ดดอกพัพพาราไดซ์ ดาหลา ลิลลี่สีขาว เป็นต้น

ประวัติไร่ ปี.เอ็น. มีพื้นที่ประมาณ 3,000 ไร่ ก่อตั้งขึ้นโดยนายบรรเจิด คูนวงศ์ บุตรคนโตของกำนันจูล คูนวงศ์ เจ้าของไร่กำนันจูล ซึ่งเข้ามาทำการเกษตรแบบผสมผสานเป็นคนแรกของเมืองเพชรบูรณ์ นายบรรเจิดและภรรยาได้ซื้อที่ดิน ซึ่งเคยใช้ทำไร่ข้าวโพดมาก่อนจนดินเสื่อมสภาพแล้วนำมาปลูกพรรณไม้เมืองหนาวหลายแห่งชนิดจนเป็นที่ต้องการของตลาด (สารคดีท่องเที่ยวเพชรบูรณ์, 2546, หน้า 111-112)

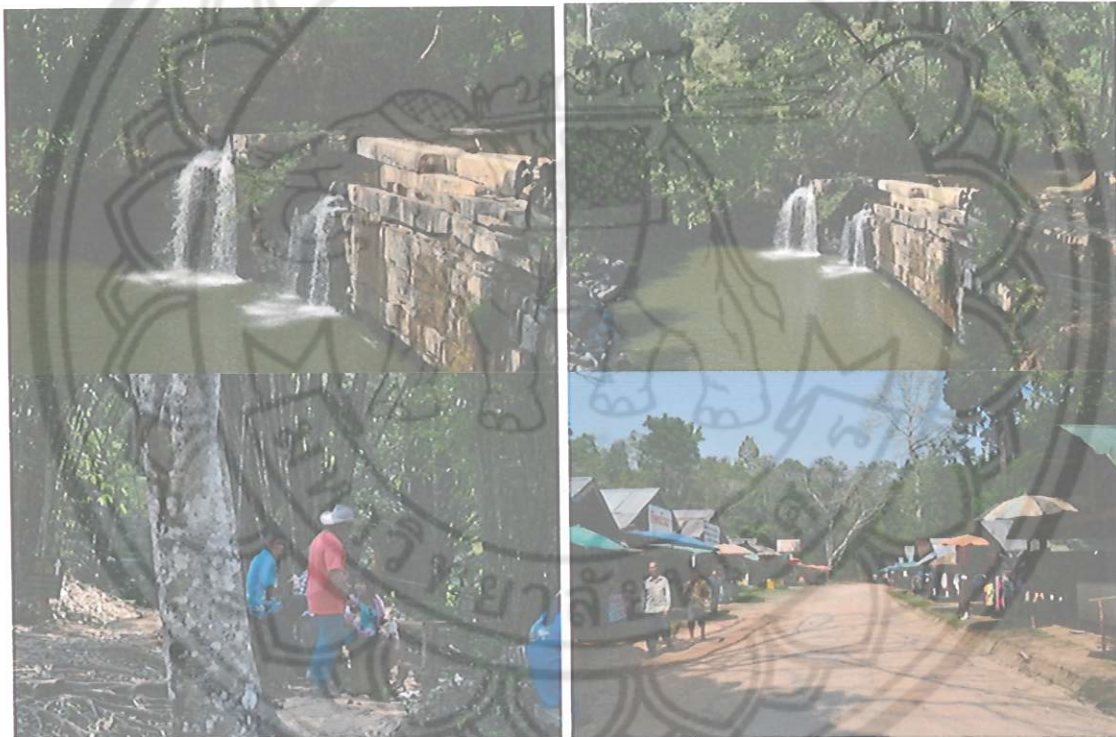

ภาพ 2.7 แสดงแหล่งท่องเที่ยวไร่ ปี.เอ็น.

2.5.7 น้ำตกศรีดิษฐ์

น้ำตกศรีดิษฐ์เป็นน้ำตกขนาดกลาง บริเวณน้ำตกเคยเป็นแหล่งผลิตและสะสมเสบียงอาหารของผู้ประกอบการคอมมิวนิสต์ จึงเป็นทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และธรรมชาติ น้ำตกศรีดิษฐ์เป็นน้ำตกชั้นเดียว สายน้ำตกไหลผ่านเข้ามาหน้าผาหินกว้างมองดูคล้ายม่านน้ำ ในฤดูฝนมีปริมาณน้ำมาก น้ำตกจะสวยงามเป็นพิเศษ ส่วนในฤดูแล้งมีเพียงน้ำไหลเอื่อย ๆ แต่ไม่ถึงกับแห้งขอด นักท่องเที่ยวสามารถลงเล่นน้ำได้ ตรงลานหินหน้าน้ำตกมีที่นั่งพักผ่อนบรรยากาศร่มเย็นสบาย

นอกจากนี้ยังมีครกกระเดื่องพลังน้ำอยู่บริเวณสะพานไม้ทางเดินเข้าน้ำตก เป็นครกกระเดื่องไม้ที่ผู้ประกอบการคอมมิวนิสต์สร้างขึ้นโดยอาศัยพลังน้ำช่วยผลักดันให้กังหันไม้หมุน ทำให้สากไม้กระดกตำข้าวจนละเอียด ในอดีตน้ำตกช่วยกลบเสียงตำข้าวได้เป็นอย่างดี (สารคดีท่องเที่ยวเพชรบูรณ์, 2546, หน้า 113)

ภาพ 2.8 แสดงแหล่งท่องเที่ยว น้ำตกศรีดิษฐ์

2.5.8 สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเขาค้อ (สวนสัตว์เปิดเขาค้อ)

สถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเขาค้อเป็นสวนสัตว์เปิดขนาดใหญ่ มีพื้นที่ประมาณ 14 ตารางกิโลเมตร สภาพพื้นที่เป็นเขาสูงตั้งอยู่ในป่าดงดิบมีทิวทัศน์สวยงามและมีลำธารไหลผ่านหลายสาย เดิมสวนสัตว์เปิดเขาค้อเป็นโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อเพาะเลี้ยงและอนุรักษ์สัตว์หายากและมีค่าทางเศรษฐกิจ ภายหลังได้เปลี่ยนชื่อมาเป็นสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเขาค้อ สิ่งที่น่าสนใจคือชมสัตว์ป่าหายากมีสัตว์ป่าหลายชนิด เช่น ละอง ละมั่ง เลียงผา วัวแดง หมิวขอ หมิคิน ไก่ฟ้าหลังขาว เป็ดหงส์ ที่น่าสนใจที่สุดคือ จามรี ที่นำมาจากประเทศทิเบต นักท่องเที่ยวสามารถพาบุตรหลานไปชมสัตว์ป่าต่าง ๆ ได้อย่างใกล้ชิด หากเป็นสัตว์ขนาดใหญ่ทางสถานีจะเลี้ยงในลานโล่งมีรั้วกั้นบริเวณและจำลองสภาพพื้นที่ป่าให้สัตว์คุ้นเคย (สารคดีท่องเที่ยวเพชรบูรณ์, 2546, หน้า 114-115)

ภาพ 2.9 แสดงแหล่งท่องเที่ยวสถานีเพาะเลี้ยงสัตว์ป่าเขาค้อ (สวนสัตว์เปิดเขาค้อ)

2.5.9 อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวงทุ่งสะวันนาแห่งพื้นที่ป่าไทย มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอวังทอง อำเภอนครไทย อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก และอำเภอเขาค้อ อำเภอวังโป่ง จังหวัดเพชรบูรณ์ มีสภาพธรรมชาติ ทิวทัศน์ และลักษณะทางธรรมชาติที่สวยงามหลายแห่ง เช่น ถ้ำ น้ำตก ทุ่งหญ้าโล่งใหญ่ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพันธุ์ไม้และสัตว์ป่านานาชนิด มีเนื้อที่ประมาณ 789,000 ไร่ หรือ 1,262.40 ตารางกิโลเมตร สำหรับชื่อของอุทยานแห่งชาติเป็นชื่อของทุ่งหญ้าขนาดใหญ่ทางด้านทิศใต้ของอุทยานแห่งชาติ ซึ่งสันนิษฐานว่าตั้งขึ้นโดยอาศัยชื่อพันธุ์ไม้ชนิดหนึ่งในทุ่งหญ้าแห่งนี้ คือ ต้นแสลงใจ เป็นไม้ยืนต้นขนาดใหญ่ ผลสุกสีแสด เมล็ดให้สารสตริกนิน ซึ่งสภาพภูมิประเทศเป็นเนินสูง ๆ ต่ำ ๆ มีป่าหลายชนิด และสัตว์ป่าชุกชุม จึงตั้งชื่อว่า “ทุ่งแสลงหลวง” ให้สมกับเป็นพื้นที่ที่รวบรวมความหลากหลายของธรรมชาติไว้

ในระหว่างเดือนมีนาคม – มิถุนายน เป็นช่วงที่อุณหภูมิสูงสุดประมาณ 29 องศาเซลเซียส ฤดูฝนระหว่างเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม มีปริมาณน้ำฝนอยู่ในช่วง 1,300 – 1,700 มิลลิเมตรต่อปี โดยมีปริมาณมากที่สุดในเดือนกันยายน และในฤดูหนาวระหว่างเดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์ โดยทั่วไปอากาศจะหนาวเย็นมากเหมาะแก่การไปท่องเที่ยว

ภาพ 2.10 แสดงแหล่งท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง

บทที่ 3

ผลการศึกษาพฤติกรรม ความพอใจ และการประเมินการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

การศึกษาพฤติกรรม ความพอใจ และการประเมินการให้บริการด้านการท่องเที่ยว จะทำการเก็บข้อมูลกับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทั้งที่มาพักค้างคืนและแบบไป-กลับ โดยทำการเก็บตัวอย่าง 509 ตัวอย่าง โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) การเลือกตัวอย่างจะไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) โดยวิธีเลือกตัวอย่างตามความสะดวก (Convenience Sampling) เป็นการเลือกโดยที่สมาชิกทุกหน่วยมีโอกาสถูกเลือกไม่เท่ากัน

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ต้องมี การหาขนาดตัวอย่างในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวโดยใช้การสุ่มตัวอย่าง โดยอาศัยหลัก Non Probability Sampling เป็นการเลือกโดยที่สมาชิกทุกหน่วยมีโอกาสถูกเลือกไม่เท่ากัน โดยเลือกให้ สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวิจัยโดยไม่มีการสุ่ม การวิจัยโดยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง โดยไม่ใช้ หลักความน่าจะเป็น ผลที่ได้ไม่สามารถอ้างอิงไปสู่ประชากร สำหรับการสุ่มตัวอย่างของกลุ่มตัวอย่าง นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจะทำการสุ่มแบบเจาะจงหรือตามจุดมุ่งหมาย (Purposive Sampling) เนื่องจากการทัศนคติ ความพอใจ และพฤติกรรมการท่องเที่ยว มีจุดมุ่งหมายที่ต้องการสอบถาม ประสิทธิภาพของนักท่องเที่ยว เมื่อดูตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงจะสะดวก และเหมาะสมกับการวิจัย

ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้อมูลชุดหนึ่ง ซึ่งเลือกมาจากประชากรคือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว
ลักษณะของตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวทุกเพศ ทุกวัย และเป็นคนไทยและต่างชาติ

การหาขนาดตัวอย่าง

ในการศึกษาจะใช้วิธีการหาขนาดตัวอย่างโดยใช้การประมาณค่าสัดส่วนของประชากรที่มี จำนวนไม่เกิน 100,000 คน ซึ่งจะนำมาเป็นประชากรที่ใช้หาขนาดตัวอย่างและได้เลือกใช้สูตรในการ คำนวณดังนี้ (Louis M. Rea and Richard A. Parker, 1997. pp. 117 – 121)

$$n = \frac{Z^2 \alpha [p (1-p)] N}{Z^2 \alpha [p (1-p)] + (N-1) C_p^2}$$

โดยที่

n = ขนาดตัวอย่าง

N = จำนวนประชากรทั้งหมด

p = สัดส่วนของตัวอย่างต่อประชากรทั้งหมด

Z^2_{α} = ค่าคะแนนมาตรฐานจากตารางสถิติจากการกำหนดระดับความเชื่อมั่น

C^2_p = เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนในการประมาณสัดส่วนประชากร (P) ด้วยสัดส่วน
ตัวอย่าง (p)

ในการคำนวณขนาดตัวอย่างกำหนดให้ $p = 0.5$ ซึ่งทำให้ $p(1-p) = 0.25$ ซึ่งมีค่าสูงสุดของการประมาณค่าการที่กำหนดให้ค่า $p = 0.25$ หมายความว่าสัดส่วนของประชากรที่จะถูกสุ่มเป็นตัวอย่างที่มีโอกาสเท่ากับประชากรที่ไม่ถูกสุ่มเป็นตัวอย่าง โดยกำหนดให้ความคลาดเคลื่อนในการประมาณสัดส่วนประชากร (P) ไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (ค่าคะแนนมาตรฐาน Z เท่ากับ 1.96) หมายความว่าในการเก็บตัวอย่าง 100 คน ให้ผิดพลาดได้ไม่เกิน 5 คน

$$n = \frac{Z^2_{\alpha} [p(1-p)] N}{Z^2_{\alpha} [p(1-p)] + (N-1) C^2_p}$$

$$n = \frac{(1.96)^2 [0.5(1-0.5)] 7,000}{(1.96)^2 [0.5(1-0.5)] + (7,000-1)(0.5)^2}$$

$$n = 384$$

จากสูตรที่คำนวณพบว่าจะใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากการสุ่มตัวอย่างข้างต้น พบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณมีค่าใกล้เคียงกับวิธีการสุ่มตัวอย่างของ Yamane โดยการใช้ตารางสำเร็จรูป (ตาราง 2) และการเก็บข้อมูลภาคสนามได้ทำการเก็บข้อมูลจำนวน 509 ตัวอย่าง เพื่อความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น

ตาราง 3.1 แสดงจำนวนที่น้อยที่สุดของขนาดตัวอย่างในการเลือกสุ่มตัวอย่างที่ประชากรมีขนาดเล็ก

ขนาดประชากร (N)	ขนาดตัวอย่าง					
	95% Level Confidence			99% Level Confidence		
	3%	5%	10%	3%	5%	10%
2,000	696	323	92	959	498	154
3,000	788	341	94	1,142	544	158
5,000	880	357	95	1,347	586	161
10,000	965	370	96	1,556	622	164
20,000	1,014	377	96	1,687	642	165
50,000	1,045	382	96	1,777	655	166
100,000	1,058	383	96	1,809	659	166

ที่มา: Louis M. Rea, Richard A. Parker., 1997, หน้า 121

3.2 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 53.4 และ 46.6 ตามลำดับ โดยมีช่วงอายุอยู่ในช่วง 20 – 40 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 64.0 มีอายุเฉลี่ยที่ 35 ปี กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ เป็นคนโสดมากกว่าสมรส คิดเป็นร้อยละ 56.4 และ 42.6 ตามลำดับ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างภาคเอกชน รองลงมาเป็นลูกจ้างภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 30.8 และ 25.1 ตามลำดับ ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มคนที่จบการศึกษาและอยู่ในวัยทำงานซึ่งมีการศึกษาสูง คือตั้งแต่ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 60.8 และ 16.6 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยเรียนส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักศึกษาในระดับปริญญาตรี รองลงมาเป็นปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 51.3 และ 23.8 ตามลำดับ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีรายได้ในช่วง 10,000 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.1 และมีรายได้เฉลี่ยเท่ากับ 28,322 บาท โดยมีภูมิลำเนาอยู่ที่ภาคกลาง และกรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 54.4 และ 23.2 ตามลำดับ

ดังนั้นจากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มคนในวัยทำงาน มีรายได้สูง และมีการศึกษาสูง ส่วนใหญ่จะเดินทางมาจากภาคกลางและกรุงเทพมหานคร

ตาราง 3.2 แสดงข้อมูลของนักท่องเที่ยวน

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ		
หญิง	237	53.4
ชาย	272	46.6
รวม	509	100.0
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	31	6.1
20 - 40 ปี	326	64.0
41 - 60 ปี	127	25.0
มากกว่า 60 ปี	25	4.9
รวม	509	100.0
Mean 35.97	Median 33.0	Mode 30
SD. 12.686	Minimum 14	Maximum 85
3. ศาสนา		
พุทธ	502	98.6
คริสต์	7	1.4
รวม	509	100.0
4. สถานภาพการสมรส		
โสด	287	56.4
สมรส	217	42.6
หม้าย	5	1.0
รวม	509	100.0

ตาราง 3.2 แสดงข้อมูลของนักท่องเที่ยง(ต่อ)

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
5. สถานภาพการทำงาน		
ผู้ประกอบการอิสระ	109	21.4
ลูกจ้างภาครัฐ	128	25.1
ลูกจ้างภาคเอกชน	157	30.8
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	11	2.2
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	12	2.4
รับราชการ	20	3.9
นักเรียน/นักศึกษา	63	12.4
รวม	509	100.0
6. การศึกษา		
จบการศึกษา	429	83.50
กำลังศึกษา	80	16.50
รวม	509	100.0
6.1 จบการศึกษา		
ประถมศึกษา	11	2.6
มัธยมศึกษา	52	12.1
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ	26	6.1
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	3	0.7
ปริญญาตรี	261	60.8
ปริญญาโท	71	16.6
ปริญญาเอก	5	1.2
รวม	429	100.0

ตาราง 3.2 แสดงข้อมูลของนักท่องเที่ยง(ต่อ)

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
6.2 กำลังศึกษา		
มัธยมศึกษา	16	20.0
อาชีวศึกษา	4	5.0
ปริญญาตรี	41	51.3
ปริญญาโท	19	23.8
รวม	80	100.0
7. รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 10,000 บาท	100	19.6
10,000 – 30,000 บาท	265	52.1
30,001 – 50,000 บาท	100	19.6
มากกว่า 50,000 บาท	44	8.6
รวม	509	100.0
Mean 28,322.13	Median 20,000.00	Mode 1,500.00
SD. 27757.01	Minimum 1,000.00	Maximum 20,000.00
8. ภูมิลำเนา		
ภาคเหนือ	20	3.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	52	10.2
ภาคกลาง	277	54.5
ภาคตะวันออก	23	4.5
ภาคตะวันตก	9	1.8
ภาคใต้	10	2.0
กรุงเทพมหานคร	118	23.2
รวม	509	100.0

3.3 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวแบบพักผ่อนมากกว่าแบบไป-กลับ คิดเป็นร้อยละ 68.4 และ 31.6 ตามลำดับ ซึ่งส่วนใหญ่จะพักผ่อนจำนวน 1 คืน คิดเป็นร้อยละ 81.6 และเลือกที่จะพักค้างคืนที่รีสอร์ทมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 88.6 รองลงมาบ้านญาติและบ้านพักของอุทยาน คิดเป็นร้อยละ 4.6 และ 4.3 ตามลำดับ และมีจุดประสงค์ในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่อำเภอเขาค้อเพื่อท่องเที่ยวและพักผ่อนมากที่สุด รองลงมาเป็นการประชุม/อบรม/สัมมนา คิดเป็นร้อยละ 53.0 และ 22.5 ตามลำดับ เหตุผลที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อเพราะสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่น่าสนใจ รองลงมาคือรับอากาศหนาว คิดเป็นร้อยละ 33.1 และ 26.2 ตามลำดับ และส่วนใหญ่จะเดินทางมาเขาค้อโดยรถยนต์ส่วนตัว รองลงมาเป็นรถเช่า/เหมา คิดเป็นร้อยละ 73.9 และ 18.0 ตามลำดับ

นอกจากนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์มาท่องเที่ยวที่อำเภอเขาค้อคือเคยเดินทางมาแล้ว คิดเป็นร้อยละ 67.8 และเดินทางมาครั้งแรก คิดเป็นร้อยละ 32.2 โดยช่องทางที่ทำให้รู้จักอำเภอเขาค้อ คืออินเทอร์เน็ต รองลงมาเป็นการบอกต่อของคนรู้จัก คิดเป็นร้อยละ 24.1 และ 23.9 ตามลำดับ สำหรับความคาดหวังของกลุ่มตัวอย่างจากการเดินทางมาท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อส่วนใหญ่เป็นไปตามความคาดหวัง คิดเป็นร้อยละ 69.4 และมีความประทับใจในการท่องเที่ยว คิดเป็นร้อยละ 95.1 โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ร้อยละ 99.4 คิดว่าในอนาคตถ้ามีโอกาสก็จะกลับมาท่องเที่ยวที่นี่อีกครั้ง ส่วนร้อยละ 0.6 ที่ไม่กลับมาแล้ว ให้เหตุผลว่าอยากจะไปท่องเที่ยวที่อื่นบ้าง

ทั้งนี้ จากการสอบถามเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายระหว่างการเดินทางพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าใช้จ่ายตลอดการเดินทางเฉลี่ย 3,363 บาท เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่า กลุ่มตัวอย่างจะใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าที่พักมากที่สุด เฉลี่ย 1,596 บาท ต่อคน รองลงมาคือค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับค่าอาหารและเครื่องดื่ม เฉลี่ย 1,255 บาท ต่อคน

การศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่างสามารถสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมาท่องเที่ยวแบบพักผ่อนมากกว่าไป-กลับ และเดินทางมาเป็นกลุ่ม/ครอบครัว โดยส่วนใหญ่จะมาพักผ่อนจำนวน 1 คืน จะเลือกพักผ่อนที่รีสอร์ท ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งใจมาเที่ยวอำเภอเขาค้อเพื่อชมสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและรับอากาศหนาว โดยส่วนใหญ่จะเดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว รองลงมาคือ รถเช่า/หรือเหมา ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูลส่วนใหญ่เคยเดินทางมาที่อำเภอเขาค้อหลายครั้งแล้ว โดยช่องทางที่ทำให้รู้จักอำเภอเขาค้อคืออินเทอร์เน็ต การท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อเป็นไปตามความคาดหวังและมีความประทับใจในการท่องเที่ยว การคาดการณ์ในอนาคตจะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง และผลการศึกษาข้างต้นพบว่า กลุ่มตัวอย่างจะมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าที่พักมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทาง และค่าของที่ระลึก ตามลำดับ

ตาราง 3.3 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
1. รูปแบบการเดินทาง		
ไป-กลับ	161	31.6
พักค้างคืน	348	68.4
รวม	509	100.0
2. จำนวนวันพักผ่อน		
พักผ่อน 1 คืน	284	81.6
พักผ่อน 2 คืน	59	17.0
พักผ่อน 3 คืน	4	1.1
พักผ่อน 4 คืน	1	0.3
รวม	348	100.0
3. สถานที่พักผ่อน		
รีสอร์ท	308	88.5
เกสต์เฮ้าส์	6	1.7
ที่พักในอุทยาน	15	4.3
บ้านญาติ	16	4.6
กางเต็นท์	3	0.9
รวม	348	100.0
4. กลุ่มหรือหมู่คณะในการท่องเที่ยว		
เดินทางมาคนเดียว	18	3.5
เดินทางมาเป็นกลุ่ม	491	96.5
รวม	509	100.0

ตาราง 3.3 แสดงพฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
5. จุดประสงค์ของการเดินทาง		
ท่องเที่ยวพักผ่อน	482	53.0
ธุรกิจ/ค้าขาย	24	9.0
ประชุม/อบรม/สัมมนา	24	22.5
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	53	9.0
ทัศนศึกษา	29	6.5
รวม (หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	612	100.0
6. เหตุผลที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยว		
รับอากาศหนาว	267	26.2
เที่ยวงานเทศกาล	18	1.8
เป็นเส้นทางผ่านไปแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ	113	11.1
สถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติที่น่าสนใจ	338	33.1
มาซื้อของฝากของที่ระลึก เช่น ผัก ผลไม้ เสื้อผ้า	60	5.9
สถานที่ท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมน่าสนใจ	103	10.1
มีเรื่องราวประวัติศาสตร์น่าสนใจ	63	6.2
เพื่อการศึกษาและเรียนรู้	59	5.8
รวม (หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	1021	100.0
7. ประสบการณ์		
เดินทางมาครั้งแรก	164	32.2
เคยเดินทางมาแล้ว	345	67.8
รวม	509	100.0

ตาราง 3.3 แสดงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
8. ยานพาหนะ		
รถทัวร์	11	2.1
รถไฟ	1	0.2
เครื่องบิน	2	0.4
รถยนต์ส่วนตัว	391	73.9
รถเช่า/เหมา	95	18.0
รถของบริษัททัวร์	20	3.8
รถจักรยานยนต์	9	1.7
รวม (หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	529	100.0
9. ช่องทางที่ทำให้รู้จักแหล่งท่องเที่ยว		
โทรทัศน์	203	17.1
วิทยุ	46	3.9
หนังสือพิมพ์	78	6.6
อินเทอร์เน็ต	287	24.1
นิตยสารท่องเที่ยว	207	17.4
แผ่นพับ/สื่อสิ่งพิมพ์จากททท./ บริษัท ทัวร์ และโรงแรม	61	5.1
การออกฐานโชว์ของผู้ประกอบการใน งานของททท. การบอกต่อของคนรู้จัก	23	1.9
การบอกต่อของคนรู้จัก	285	23.9
รวม (หมายเหตุ ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	1,190	100.0
10. ความคาดหวัง		
น้อยกว่าความคาดหวัง	61	12.0
เป็นไปตามความคาดหวัง	353	69.4
มากกว่าที่คาดหวัง	95	18.7
รวม	509	100.0

ตาราง 3.3 แสดงพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง (ต่อ)

ข้อมูล	ความถี่	ร้อยละ
11. ความประทับใจ		
ไม่ประทับใจ	25	4.9
ประทับใจ	484	95.1
รวม	509	100.0
12. การคาดการณ์ในอนาคต		
กลับมาเที่ยวใหม่	506	99.4
ไม่กลับมา	3	0.6
รวม	509	100.0

ตาราง 3.4 แสดงค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

หมวดค่าใช้จ่าย	ค่าเฉลี่ย (หน่วย:บาท)
ค่าอาหารและเครื่องดื่ม (บาท/คน)	1,255
ค่าที่พัก (บาท/คน)	1,596
ค่าเดินทาง (บาท/คน)	407
ค่าซื้อของที่ระลึก (บาท/คน)	105
ค่าใช้จ่ายตลอดการเดินทางเฉลี่ยต่อคน	3,363

3.4 ความพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวและอาหาร

จากการศึกษาความพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวและอาหาร พบว่า 3 อันดับแรกของกลุ่มตัวอย่างให้ความนิยมนมากที่สุด ได้แก่ (1) ร้านกาแฟ คิดเป็นร้อยละ 15.5 (2) วัดพระธาตุผาซ้อนแก้ว คิดเป็นร้อยละ 14.7 (3) มะขามหวาน คิดเป็นร้อยละ 13.0 ตามลำดับ ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจน้อยที่สุด คือ หมู่บ้านม้งเข็กน้อย เนื่องจากแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวยังขาดการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวและยังขาดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้

เมื่อพิจารณาความพอใจของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวแบบไปกลับ พบว่า 3 อันดับแรกของแหล่งท่องเที่ยวและอาหารที่กลุ่มตัวอย่างให้ความนิยม ได้แก่ (1) ร้านกาแฟ คิดเป็นร้อยละ 15.2 (2) มะขามหวาน คิดเป็นร้อยละ 14.9 และ (3) วัดพระธาตุผาซ้อนแก้ว คิดเป็นร้อยละ 14.1 ตามลำดับ ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวและอาหารที่กลุ่มตัวอย่างให้ความสนใจน้อยที่สุด คือ หมู่บ้านม้งเข็กน้อย

ความพอใจของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวแบบพักแรม พบว่า 3 อันดับแรกของแหล่งท่องเที่ยวและอาหารที่กลุ่มตัวอย่างให้ความนิยมได้แก่ (1) ร้านกาแฟ คิดเป็นร้อยละ 15.8 (2) วัดพระธาตุผาซ้อนแก้ว คิดเป็นร้อยละ 15.1 และ (3) พระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก คิดเป็นร้อยละ 13.6 ตามลำดับ

นอกจากนี้ จากผลการศึกษาความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวพบว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีเกณฑ์ความพอใจเฉลี่ยน้อยกว่า 6.8 คะแนน ซึ่งหมายความว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงเพื่อยกระดับมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านกาแฟ ไร่ BN และหมู่บ้านม้งเข็กน้อย

ตาราง 3.5 แสดงแหล่งท่องเที่ยวและอาหารที่นักท่องเที่ยวนิยม

ข้อมูล	นักท่องเที่ยวแบบไป-กลับ		นักท่องเที่ยวแบบพักค้างคืน		ภาพรวม	
	ความนิยม	ร้อยละ	ความนิยม	ร้อยละ	ความนิยม	ร้อยละ
1. ตลาดส้มจํานนจุด	61	8.1	118	6.7	179	7.2
2. มະชาມຫວານ	112	14.9	212	12.3	324	13.0
3. ร้านกาแฟ ROUT 12	114	15.2	273	15.8	387	15.5
4. ไร่ BN	33	4.4	92	5.8	125	5.0
5. วัดพระธาตุผาซ้อนแก้ว	106	14.1	261	15.1	367	14.7
6. พระตำหนักเขาค้อ	64	8.5	184	10.7	248	9.9
7. พระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก	77	10.3	235	13.6	312	12.5
8. อนุสรณ์ผู้เสียสละเขาค้อ	67	8.9	165	9.6	232	9.3
9. อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง (หนองแม่นา)	39	5.2	70	4.1	109	5.2
10. แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ น้ำตกศรีดิษฐ์	56	7.5	84	4.9	140	5.6
11. หมู่บ้านม้งเข็กน้อย	21	2.8	34	2.0	55	2.2
รวม	750	100.0	1,726	100.0	2,498	100.0

ตาราง 3.6 แสดงระดับความพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวและอาหาร

ข้อมูล	ระดับความพอใจ				SD.	ค่าเฉลี่ย
	มาก	ปานกลาง	น้อย	รวม		
1. ปลาส้มจํานันจูล	116 (64.8)	57 (31.8)	6 (3.4)	179 100.0	1.78	7.02 มาก
2. มะขามหวาน	197 (60.8)	118 (36.4)	9 (2.8)	324 100.0	1.86	7.13 มาก
3. ร้านกาแฟ ROUT 12	204 (52.7)	167 (43.2)	16 (4.1)	387 100.0	1.73	6.70 ปานกลาง
4. ไร่ BN	44 (35.2)	76 (60.8)	5 (4.0)	125 100.0	1.61	6.27 ปานกลาง
5. วัดพระธาตุผาซ้อนแก้ว	332 (90.5)	33 (9.0)	2 (0.5)	367 100.0	1.49	8.45 มาก
6. พระตำหนักเขาค้อ	180 (72.6)	63 (25.4)	5 (2.0)	248 100.0	1.77	7.44 มาก
7. พระบรมธาตุเจดีย์ กาญจนานิกิเชก	179 (57.4)	127 (40.7)	6 (1.9)	312 100.0	1.82	7.03 มาก
8. อนุสรณ์ผู้เสียสละเขาค้อ	133 (57.3)	92 (39.7)	7 (3.0)	232 100.0	1.85	7.04 มาก
9. อุทยานแห่งชาติทุ่ง แสลงหลวง (หนองแม่นา)	65 (59.6)	41 (37.6)	3 (2.8)	109 100.0	1.85	7.12 มาก
10. แหล่งท่องเที่ยวตาม ธรรมชาติ น้ำตกศรีดิษฐ์	77 (55.0)	56 (40.0)	7 (5.0)	140 100.0	1.94	6.76 มาก
11. หมู่บ้านมั่งเข็กน้อย	18 (50.0)	14 (38.9)	4 (11.1)	55 100.0	1.91	6.38 ปานกลาง

3.5 ระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ

จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อยังไม่อยู่ในระดับที่ดีแต่อยู่ในระดับที่นักท่องเที่ยวมีความพอใจ การให้บริการที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ มาตรฐานการบริการของผู้ประกอบการ คิดเป็นร้อยละ 67.0 รองลงมาคือ ระบบการดูแลรักษาความปลอดภัย คิดเป็นร้อยละ 65.0 ส่วนด้านอื่น ๆ เช่น ที่พักและรีสอร์ท ร้านอาหารและเครื่องดื่ม การคมนาคม ป้ายบอกทาง ร้านขายของฝาก/ของที่ระลึก การบริการข้อมูล การท่องเที่ยว ความสะอาดของสถานที่สาธารณะ เป็นต้น ก็อยู่ในระดับที่นักท่องเที่ยวมีความพอใจเช่นเดียวกัน

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าการประเมินการให้บริการในด้านต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างจะอยู่ในระดับที่พอใจ แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาในรายละเอียดการให้บริการ เพื่อเพิ่มคุณภาพและยกระดับมาตรฐานการให้บริการ เพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการบริการการท่องเที่ยว และเพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจสูงสุด จึงมีด้านที่ต้องปรับปรุงดูแล คือ การจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเสีย อากาศ และเสียง เพราะเนื่องจากพื้นที่ในอำเภอเขาค้อยังขาดระบบการจัดการขยะที่ดี และความเพียงพอของสุขอนามัยของห้องน้ำสาธารณะ ที่ต้องมีบริการนักท่องเที่ยวตามจุดแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ

ตาราง 3.7 แสดงการประเมินการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ

ข้อมูล	ระดับการให้บริการ			
	ปรับปรุง	พอใจ	ดี	รวม
ร้านอาหารและเครื่องดื่ม	24 (4.7)	291 (57.2)	194 (38.1)	509 100.0
ที่พักและรีสอร์ท	11 (2.2)	265 (52.1)	233 (45.8)	509 100.0
ร้านขายของฝาก/ของที่ระลึก	23 (4.5)	327 (64.2)	159 (31.2)	509 100.0
อัยยาศัยของคนในท้องถิ่น	8 (1.6)	269 (52.8)	232 (45.6)	509 100.0
ระบบการดูแลความปลอดภัย	32 (28.7)	331 (65.0)	146 (28.7)	509 100.0

ตาราง 3.7 แสดงการประเมินการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ (ต่อ)

ข้อมูล	ระดับการให้บริการ			
	ปรับปรุง	พอใจ	ดี	รวม
การคมนาคม (ถนน/จราจร)	64 (12.6)	266 (52.3)	179 (35.2)	509 100.0
ป้ายบอกทาง	64 (12.6)	268 (52.7)	177 (34.8)	509 100.0
ความสะอาดของสถานที่สาธารณะ	42 (8.3)	281 (55.2)	186 (36.5)	509 100.0
ความเพียงพอของสุขอนามัยของ ห้องน้ำสาธารณะ	79 (15.5)	290 (57.0)	140 (27.5)	509 100.0
ความสะดวก และความเพียงพอของ ลานจอดรถในแหล่งท่องเที่ยว	61 (12.0)	267 (52.5)	181 (35.6)	509 100.0
การบริการข้อมูลการท่องเที่ยว	69 (13.6)	302 (59.3)	138 (27.1)	509 100.0
การจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำ เสีย อากาศ และเสียง	57 (11.2)	304 (59.7)	148 (29.1)	509 100.0
มาตรฐานการบริการของ ผู้ประกอบการ	30 (5.9)	341 (67.0)	138 (27.1)	509 100.0

บทที่ 4

การวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งได้ศึกษาการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยนำข้อมูลที่ทำการเก็บรวบรวมมาทำการประมวลผลและทำการวิเคราะห์ข้อมูลในเบื้องต้น ทั้งนี้ได้หาข้อสรุปเกี่ยวกับศักยภาพและโอกาสด้านการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีข้อสรุปด้านศักยภาพและโอกาสที่ได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยวิธี SWOT Analysis

4.1 จุดแข็ง (จุดเด่น) ของการท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- เขาค้อมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
- พื้นที่ของอำเภอเขาค้อมีความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ใช้ในการต่อสู้กับกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในอดีต ซึ่งสถานที่สำคัญหลายแห่งยังปรากฏหลักฐานอยู่เป็นจำนวนมาก
- อำเภอเขาค้อเป็นแหล่งผลิตภาคการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะมีผลผลิตทางการเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้เลือกสรรและสามารถเข้ามาสัมผัสกระบวนการผลิตได้
- อำเภอเขาค้อมีอากาศหนาวเย็น มีทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติจนได้รับสมญานามว่าเป็นดินแดนแห่งสวิตเซอร์แลนด์เมืองไทย
- อำเภอเขาค้อมีสินค้าที่ระลึกซึ่งเป็นสินค้าโอท็อปที่สำคัญของประเทศ คือ ข้าวลิ้มผ้า ซึ่งเป็นสินค้าที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจเพราะมีคุณค่าทางอาหารสูง
- อำเภอเขาค้อประกอบด้วยความหลากหลายทางด้านชนเผ่า เช่น ม้ง ลีซอ เย้า และไท ทำให้เกิดความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามประจำชนเผ่าที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้ โดยการจัดเป็นงานประเพณีประจำปี

- อำเภอเขาค้อมีการท่องเที่ยวโดยชุมชน เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเดินทางมาสัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนในชนบท นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- อำเภอเขาค้อมีที่พักและรีสอร์ทเกิดขึ้นมากมายเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวแบบพักค้างคืนได้เลือกสรร
- อำเภอเขาค้อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่สามารถเชื่อมโยงเป็นเส้นทางการท่องเที่ยวภายในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนล่างได้
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเขาค้อซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับการกระจายอำนาจด้านการท่องเที่ยวได้เล็งเห็นความสำคัญในการที่จะอนุรักษ์และพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

4.2 จุดอ่อน (ปัญหา) ของการท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- การพัฒนาการท่องเที่ยวขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานราชการในพื้นที่คือระหว่างหน่วยงานทหารและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาแบบแยกส่วน
- พื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเขาค้ออยู่ในการควบคุมดูแลของกรมป่าไม้และกองทัพภาคที่ 3 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้เต็มขีดความสามารถ
- อำเภอเขาค้อขาดระบบการจัดการขยะ เนื่องจากขาดพื้นที่รองรับขยะจากการเป็นพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์
- โครงสร้างพื้นฐานด้านระบบประปาบางครั้งเกิดปัญหาขัดข้องในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวเนื่องจากใช้ระบบประปาภูเขา
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเขาค้อไม่สามารถเก็บภาษีได้ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอเขาค้อเป็นพื้นที่ที่อยู่ในการควบคุมดูแลของกรมป่าไม้และกองทัพภาคที่ 3 ที่ได้จัดสรรที่ดินทำกินให้กับราษฎรไม่เกินครอบครัวละ 25 ไร่ ดังนั้นที่ดินส่วนใหญ่จึงเป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์
- ปัญหาการเข้ามาของผู้ประกอบการในการสร้างที่พักและรีสอร์ทที่มีเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการขายที่ดินทำกินของประชาชนในพื้นที่

- เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการทำไร่เลื่อนลอยของประชาชนในพื้นที่และการสร้างที่พักและรีสอร์ต ทำให้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว
- งบประมาณในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่ปริมาณงานที่ต้องการพัฒนามีมากงบประมาณส่วนใหญ่ต้องนำไปพัฒนาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ทำให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญเป็นเรื่องรองลงไป
- การดูแล อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวยังขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกองทัพภาคที่ 3
- การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

4.3 ข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- การกระจายอำนาจด้านการท่องเที่ยว การจัดทำแผนปฏิบัติการในการถ่ายโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวยังขาดความชัดเจนในการแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานที่ต้องการถ่ายโอน คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การกระจายอำนาจด้านการท่องเที่ยวยังขาดการถ่ายโอนงบประมาณและบุคลากรมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับพื้นที่และประชาชนมากที่สุด ทำให้ภารกิจด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพที่สามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวได้ แต่เนื่องจากมีภารกิจมากแต่มีรายได้จำกัด นอกจากนี้การจัดสรรเงินอุดหนุนของรัฐบาลยังขาดความยืดหยุ่น โดยมีการกำหนดภารกิจในการจัดสรรเงินอุดหนุนไว้ล่วงหน้า
- การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาการด้านท่องเที่ยว เช่น ปัญหายาเสพติด ปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหาแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

4.4 โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- อำเภอเขาค้อมีจุดที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบ มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีภูมิอากาศที่หนาวเย็นจนได้รับสมญานามว่าเป็นดินแดนแห่งสวิตเซอร์แลนด์เมืองไทย
- อำเภอเขาค้อมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจและมีวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตของชนเผ่าที่หลากหลาย
- ภาครัฐมีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวได้ตามระเบียบที่กฎหมายกำหนด
- มีโครงการความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ทำให้เกิดแผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ซึ่งมีจุดเชื่อมโยงเมืองต่าง ๆ คือ เมาะละเหม่ง-เมียวะดี (พม่า) – แม่สอด-พิษณุโลก-ขอนแก่น-กาฬสินธุ์-มุกดาหาร(ไทย)-สะหวันนะเขต-แดนสะหวัน(ลาว)-ลาวบาว-เว้-ดองฮา-ตานัง (เวียดนาม) เป็นความร่วมมือระหว่างกันในการส่งเสริมการค้าการลงทุนและความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวซึ่งมุ่งส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบนเส้นทาง EWEC จากโครงนี้ประเทศไทยจะมีการยกระดับถนนให้เป็นทางด่วน 4 เลน จากแม่สอด-มุกดาหาร เป็นระยะทาง 770 กิโลเมตร ซึ่งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ก็เป็นเส้นทางผ่านในการระดับถนนด้วยเช่นกัน ซึ่งจากโครงการความร่วมมือนี้จะทำให้เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อขยายตัวเพิ่มมากขึ้น
- การเปิดเสรีสินค้าบริการและการลงทุนในการอาเซียน เพื่อปรับตัวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสทางด้านการค้า การลงทุน รวมไปถึงด้านการท่องเที่ยวด้วย

บทที่ 5

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ

การกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้จากการศึกษา 1) สภาพพื้นที่และประวัติศาสตร์ชุมชน 2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และ 3) การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว จากการศึกษาข้างต้นนำไปสู่การกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ ออกเป็น 4 ยุทธศาสตร์การพัฒนา ดังนี้

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านการตลาด
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 การให้บริการด้านการท่องเที่ยว
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

5.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาด้านการตลาด

การพัฒนาด้านการตลาดการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญในเรื่องการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยว เพื่อให้ตลาดการท่องเที่ยวขยายวงกว้างและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น มีการเพิ่มการโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวกลุ่มใหม่ ๆ จากแนวทางการพัฒนาด้านการตลาดสามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อได้ 3 แนวทาง ดังนี้

- 1.1 การส่งเสริมการตลาด เพื่อส่งเสริมการขยายตัวของตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในพื้นที่อำเภอเขาค้อ
- 1.2 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์ เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ตลาดการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อให้เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนในการทำการโฆษณาและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของตน เพื่อฝึกทักษะให้กับท้องถิ่นในด้านการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
- 1.3 การจัดทำระบบข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยว เพื่อมีระบบข้อมูลในการวางแผนการรองรับตลาดการท่องเที่ยว โดยการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการเก็บข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่รับผิดชอบ เพื่อการรับทราบข้อมูลการท่องเที่ยวในพื้นที่และการเตรียมตัวต้อนรับนักท่องเที่ยว

ตาราง 5.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการตลาด

แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1) แนวทางการส่งเสริมการตลาด	1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2) แนวทางการโฆษณาและประชาสัมพันธ์	1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3) แนวทางการจัดทำระบบข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยว	1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

5.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวจะเป็นการพัฒนาในด้านของการดูแล อนุรักษ์ และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว รวมไปถึงการพัฒนาและยกระดับแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่มีศักยภาพ เพื่อให้เกิดการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ดังนี้

2.1 การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความยั่งยืน แหล่งท่องเที่ยวไม่เกิดความเสื่อมโทรมจากการเข้ามาของนักท่องเที่ยว และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพที่สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้

2.2 เพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ในพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว

2.3 การฟื้นฟูและส่งเสริมงานประเพณี เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในด้านงานประเพณีสำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจและนิยมท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่แตกต่างจากวัฒนธรรมและประเพณีของตน

ตาราง 5.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1) การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว	1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2. กองทัพภาคที่ 3 3. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์
2) การสำรวจและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ	1. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
3) การฟื้นฟูและส่งเสริมงานประเพณี	1. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 3. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

5.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาการให้บริการด้านการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการด้านการท่องเที่ยวมุ่งเน้นการพัฒนาสินค้าและบริการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานอย่างต่อเนื่องครบวงจร เตรียมความพร้อมของภาคบริการและการท่องเที่ยวสามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

3.1 โครงสร้างพื้นฐาน ไฟฟ้า ประปา ระบบการจัดการขยะ น้ำเสีย และมลพิษ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว และเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

3.1 การพัฒนาด้านที่พัก และร้านอาหาร เพื่อให้การบริการด้านที่พักและอาหารมีมาตรฐานและมีความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว และเพื่อเป็นการเพิ่มมาตรฐานการให้บริการแก่ผู้ประกอบการ

3.2 การพัฒนาด้านการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ เพื่อให้เกิดการพัฒนาในเรื่องของมัคคุเทศก์ท้องถิ่นในการบรรยายประวัติความเป็นมาในท้องถิ่นของตนให้กับนักท่องเที่ยวได้รับฟัง ซึ่งจะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและเกิดจิตสำนึกในการรักบ้านเกิดและการเกิดจิตสำนึกของการเป็นเจ้าของบ้านที่ดียิ่งด้วย

3.4 การพัฒนาด้านการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านทักษะอาชีพให้แก่คนในชุมชน การพัฒนาและยกระดับในศักยภาพของสินค้าพื้นเมืองให้เกิดการพัฒนาเป็นสินค้าที่ระลึกเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชน

ตาราง 5.3 ยุทธศาสตร์การให้บริการด้านการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	1. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเขาค้อ 2. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 3. การประปาส่วนภูมิภาค 4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2) การพัฒนาด้านที่พักและร้านอาหาร	1. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเขาค้อ 3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3) การพัฒนาด้านการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์	1. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพิษณุโลก 3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4) การพัฒนาด้านสินค้าที่ระลึก	1. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเพชรบูรณ์ 3. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

5.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดการวางแผนพัฒนาอย่างครบทุกด้าน ในการวางแผนในเรื่องของการป้องกันผลกระทบและปัญหาต่าง ๆ ที่จะตามมาจากการท่องเที่ยวรวมถึงการวางแผนในการป้องกันและรักษาความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยว การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยว และการวางแผนพัฒนาในด้านของงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถสรุปเป็นแนวทางการพัฒนาดังนี้

4.1 การป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นการวางแผนในด้านของผลกระทบที่จะตามมาจากการท่องเที่ยวทั้งในด้านของปัญหาขยะ มลพิษ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปัญหาอาชญากรรมและโรคภัยต่าง ๆ ที่จะมาจากการท่องเที่ยว

4.2 การส่งเสริมการมีส่วนร่วม เพื่อให้การพัฒนาและการจัดการท่องเที่ยวเกิดการยอมรับของคนในชุมชนและการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจะไม่ส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่และในชุมชน โดยการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อในทุกกระบวนการทั้งการมีส่วนร่วม ทั้งการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 สรุปผลการศึกษา

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ 2) เพื่อศึกษาบทบาทของภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคเอกชน และประชาชน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว 3) เพื่อศึกษาทัศนคติ ความพึงพอใจ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และ 4) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน สามารถสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวได้ดังนี้

1. การศึกษาความพึงพอใจและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถาม พบว่า

1.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นหญิงมากกว่าเพศชาย อยู่ช่วงอายุอยู่ในช่วง 20 - 40 เป็นคนโสดมากกว่าสมรส นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นลูกจ้างภาคเอกชนและเป็นกลุ่มคนที่จบการศึกษาและอยู่ในวัยทำงานซึ่งมีการศึกษาสูง คือตั้งแต่ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ส่วนใหญ่จะเดินทางมาจากภาคกลางและกรุงเทพมหานคร

1.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมาท่องเที่ยวแบบพักแรมมากกว่าไป-กลับ และเดินทางมาเป็นกลุ่ม/ครอบครัว โดยส่วนใหญ่จะมาพักแรมจำนวน 1 คืน จะเลือกพักแรมที่รีสอร์ท ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตั้งใจมาเที่ยวอำเภอเขาค้อเพื่อชมสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติและรับอากาศหนาว โดยส่วนใหญ่จะเดินทางมาโดยรถยนต์ ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการเก็บข้อมูลส่วนใหญ่เคยเดินทางมาที่อำเภอเขาค้อหลายครั้งแล้ว โดยช่องทางที่ทำให้รู้จักอำเภอเขาค้อคืออินเทอร์เน็ต การท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อเป็นไปตามความคาดหวังและมีความประทับใจในการท่องเที่ยว การคาดการณ์ในอนาคตจะกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง และผลการศึกษาชี้ให้เห็นพบว่า กลุ่มตัวอย่างจะมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าที่พักมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ค่าอาหารและเครื่องดื่ม ค่าเดินทาง และค่าของที่ระลึก ตามลำดับ

1.3 ความพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวและอาหาร พบว่านักท่องเที่ยวแบบไปกลับพบว่า 3 อันดับแรกของแหล่งท่องเที่ยวและอาหารที่กลุ่มตัวอย่างให้ความนิยม ได้แก่ 1) ร้านกาแฟ 2) มะขามหวาน และ 3) วัดพระธาตุผาซ่อนแก้ว และความพอใจของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวแบบพักแรม พบว่า 3 อันดับแรกของแหล่งท่องเที่ยวและอาหารที่กลุ่มตัวอย่างให้ความนิยมได้แก่ 1) ร้านกาแฟ คิดเป็นร้อยละ 2) วัดพระธาตุผาซ่อนแก้ว และ 3) พระบรมธาตุเจดีย์กาญจนาภิเษก ตามลำดับ นอกจากนี้ จากผลการศึกษาค้นคว้าความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวพบว่า แหล่ง

ท่องเที่ยวที่มีเกณฑ์ความพอใจน้อย ซึ่งหมายความว่าจะต้องมีการปรับปรุงเพื่อยกระดับมาตรฐานของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ร้านอาหาร ไไร่ BN และหมู่บ้านมั่งเข็กน้อย

1.4 ระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างได้ประเมินการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อยังไม่อยู่ในระดับที่ดีแต่อยู่ในระดับที่นักท่องเที่ยวมีความพอใจ การให้บริการที่นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ มาตรฐานการบริการของผู้ประกอบการ รองลงมาคือ ระบบการดูแลรักษาความปลอดภัย ส่วนด้านอื่น ๆ เช่น ที่พักและรีสอร์ท ร้านอาหารและเครื่องดื่ม การคมนาคม ป้ายบอกทาง ร้านขายของฝาก/ของที่ระลึก การบริการข้อมูลการท่องเที่ยว ความสะอาดของสถานที่สาธารณะ เป็นต้น ก็อยู่ในระดับที่นักท่องเที่ยวมีความพอใจเช่นเดียวกัน

2. การวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสของการท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า

2.1 จุดแข็ง (จุดเด่น) ของการท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- เขาค้อมีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
- พื้นที่ของอำเภอเขาค้อมีความสวยงามตามธรรมชาติ เป็นสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ใช้ในการต่อสู้กับกลุ่มผู้ก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ในอดีต ซึ่งสถานที่สำคัญหลายแห่งยังปรากฏหลักฐานอยู่เป็นจำนวนมาก
- อำเภอเขาค้อเป็นแหล่งผลิตภาคการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดเพชรบูรณ์ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะมีผลผลิตทางการเกษตรให้นักท่องเที่ยวได้เลือกสรรและสามารถเข้ามาสัมผัสกระบวนการผลิตได้
- อำเภอเขาค้อมีอากาศหนาวเย็น มีทัศนียภาพที่สวยงามตามธรรมชาติจนได้รับสมญานามว่าเป็นดินแดนแห่งสวิตเซอร์แลนด์เมืองไทย
- อำเภอเขาค้อประกอบด้วยความหลากหลายทางด้านชนเผ่า เช่น ม้ง ลีซอ เย้า และไท ทำให้เกิดความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังมีศิลปวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามประจำชนเผ่าที่ได้รับการอนุรักษ์ไว้ โดยการจัดเป็นงานประเพณีประจำปี
- อำเภอเขาค้อมีการท่องเที่ยวโดยชุมชน เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเดินทางมาสัมผัสวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนในชนบท นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวและมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

- อำเภอเขาค้อมีที่พักและรีสอร์ทเกิดขึ้นมากมายเหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวแบบพักค้างคืนได้เลือกสรร
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเขาค้อซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้รับการกระจายอำนาจด้านการท่องเที่ยวได้เล็งเห็นความสำคัญในการที่จะอนุรักษ์และพัฒนาด้านการท่องเที่ยว

2.2 จุดอ่อน (ปัญหา) ของการท่องเที่ยวอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- การพัฒนาการท่องเที่ยวขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานราชการในพื้นที่คือระหว่างหน่วยงานทหารและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำให้เกิดการพัฒนาแบบแยกส่วน
- พื้นที่รับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเขาค้ออยู่ในการควบคุมดูแลของกรมป่าไม้และกองทัพภาคที่ 3 ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้เต็มขีดความสามารถ
- อำเภอเขาค้อขาดระบบการจัดการขยะ เนื่องจากขาดพื้นที่รองรับขยะจากการเป็นพื้นที่เขตป่าอนุรักษ์
- โครงสร้างพื้นฐานด้านระบบประปาบางครั้งเกิดปัญหาขัดข้องในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวเนื่องจากใช้ระบบประปาภูเขา
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเขาค้อไม่สามารถเก็บภาษีได้ตามประกาศของกระทรวงมหาดไทย เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในอำเภอเขาค้อเป็นพื้นที่ที่อยู่ในการควบคุมดูแลของกรมป่าไม้และกองทัพภาคที่ 3 ที่ได้จัดสรรที่ดินทำกินให้กับราษฎรไม่เกินครอบครัวละ 25 ไร่ ดังนั้นที่ดินส่วนใหญ่จึงเป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์
- ปัญหาการเข้ามาของผู้ประกอบการในการสร้างที่พักและรีสอร์ทที่มีเป็นจำนวนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการขายที่ดินทำกินของประชาชนในพื้นที่
- เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าและการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการทำไร่เลื่อนลอยของประชาชนในพื้นที่และการสร้างที่พักและรีสอร์ท ทำให้ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว
- งบประมาณในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่อย่างจำกัด ในขณะที่ปริมาณงานที่ต้องการพัฒนามีมากงบประมาณส่วนใหญ่ต้องนำไปพัฒนาในเรื่องโครงสร้างพื้นฐานและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ทำให้การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญเป็นเรื่องรองลงไป

- การดูแล อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานในพื้นที่ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกองทัพภาคที่ 3
- การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

2.3 ข้อจำกัดในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- การกระจายอำนาจด้านการท่องเที่ยว การจัดทำแผนปฏิบัติในการถ่ายโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวซึ่งขาดความชัดเจนในการแบ่งอำนาจหน้าที่ระหว่างหน่วยงานที่ต้องการถ่ายโอน คือ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การกระจายอำนาจด้านการท่องเที่ยวซึ่งขาดการถ่ายโอนงบประมาณและบุคลากรมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับพื้นที่และประชาชนมากที่สุด ทำให้ภารกิจด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดแคลนงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ
- องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพที่สามารถจัดการด้านการท่องเที่ยวได้ แต่เนื่องจากมีภารกิจมากแต่มีรายได้จำกัด นอกจากนี้การจัดสรรเงินอุดหนุนของรัฐบาลยังขาดความยืดหยุ่น โดยมีการกำหนดภารกิจในการจัดสรรเงินอุดหนุนไว้ล่วงหน้า
- การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลกระทบต่อปัญหาการด้านการท่องเที่ยว เช่น ปัญหาเสพติด ปัญหาอาชญากรข้ามชาติ ปัญหาแรงงานต่างด้าว เป็นต้น

2.4 โอกาสในการพัฒนาการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- อำเภอเขาค้อมีจุดที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ได้เปรียบ มีทัศนียภาพที่สวยงาม มีภูมิอากาศที่หนาวเย็นจนได้รับสมญานามว่าเป็นดินแดนแห่งสวิตเซอร์แลนด์เมืองไทย
- อำเภอเขาค้อมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่น่าสนใจและมีวัฒนธรรมประเพณี ตลอดจนวิถีชีวิตของชนเผ่าที่หลากหลาย
- ภาครัฐมีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวได้ตามระเบียบที่กฎหมายกำหนด
- มีโครงการความร่วมมืออนุภูมิภาคแม่น้ำโขง ทำให้เกิดแผนงานพัฒนาแนวพื้นที่เศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor) ซึ่งมีจุดเชื่อมโยงเมืองต่าง ๆ คือ เมาะละแหม่ง-เมียวดี (พม่า) – แม่สอด-พิษณุโลก-ขอนแก่น-กาฬ

สินธ์-มุกดาหาร(ไทย)-สะหวันนะเขต-แดนสะหวัน(ลาว)-ลาวบาว-เว้-ดองฮา-ดามัง (เวียดนาม) เป็นความร่วมมือระหว่างกันในการส่งเสริมการค้าการลงทุนและความร่วมมือด้านการท่องเที่ยวซึ่งมุ่งส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมบนเส้นทาง EWEC จากโครงการนี้ประเทศไทยจะมีการยกระดับถนนให้เป็นทางด่วน 4 เลน จากแม่สอด-มุกดาหาร เป็นระยะทาง 770 กิโลเมตร ซึ่งอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ก็เป็นเส้นทางผ่านในการยกระดับถนนด้วยเช่นกัน ซึ่งจากโครงการความร่วมมือนี้จะทำให้เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

- การเปิดเสรีสินค้าบริการและการลงทุนในการอาเซียน เพื่อปรับตัวสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะเป็นการเพิ่มโอกาสทางการค้า การลงทุน รวมไปถึงด้านการท่องเที่ยวด้วย

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งจะสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวรวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเขาค้อ ซึ่งประกอบไปด้วย 1) องค์การบริหารส่วนตำบลเขาค้อ 2) องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแม่นา 3) องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย 4) เทศบาลตำบลแคมป์สน และ 5) องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ โดยสามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนา 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาด้านการตลาด 2) การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว 3) การให้บริการด้านการท่องเที่ยว และ 4) การวางแผนพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยในแต่ละยุทธศาสตร์มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

ตาราง 6.1 ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการตลาด

แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1) แนวทางการส่งเสริมการตลาด	1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2) แนวทางการโฆษณาและประชาสัมพันธ์	1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย 3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3) แนวทางการจัดทำระบบข้อมูลและสถิติการท่องเที่ยว	1. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ตาราง 6.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนากิจการบริการทางการแพทย์

แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1) การอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว	1. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2. กองทัพภาคที่ 3 3. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์
2) การสำรวจและค้นหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ	1. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
3) การฟื้นฟูและส่งเสริมงานประเพณี	1. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 3. องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน 4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ตาราง 6.3 ยุทธศาสตร์การให้บริการด้านการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน	1. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเขาค้อ 2. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค 3. การประปาส่วนภูมิภาค 4. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
2) การพัฒนาด้านที่พักและร้านอาหาร	1. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเขาค้อ 3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
3) การพัฒนาด้านการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์	1. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพิษณุโลก 3. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
4) การพัฒนาด้านสินค้าที่ระลึก	1. สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพการเกษตร จังหวัดเพชรบูรณ์ 3. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ตาราง 6.4 ยุทธศาสตร์การการพัฒนาด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว

แนวทางการพัฒนา	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
1) การป้องกันผลกระทบจากการท่องเที่ยว/การเตรียมความพร้อมเพื่อช่วยเหลือนักท่องเที่ยว/ศูนย์ให้บริการนักท่องเที่ยว	1. ตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. โรงพยาบาลอำเภอเขาค้อ 3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2) การส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วม	1. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพิษณุโลก 3. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ 4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5. สถานศึกษาในพื้นที่อำเภอเขาค้อ 6. ผู้ประกอบการ 7. ประชาชนในพื้นที่
3) การรักษาความปลอดภัย	1. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. ตำรวจท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบูรณ์ 3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4) การใช้จ่ายงบประมาณเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว	1. สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดเพชรบูรณ์ 2. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานพิษณุโลก 3. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดเพชรบูรณ์ 4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

8.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

8.2.1 นโยบายระดับท้องถิ่น

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อำเภอเขาค้อ ควรมีการศึกษาออกแบบระบบกำจัดขยะที่เหมาะสมกับพื้นที่ เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาเรื่องขยะและสิ่งปฏิกูลในพื้นที่ และเพื่อไม่ให้ปัญหาขยะส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวในพื้นที่

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ควรบูรณาการร่วมกันหน่วยงานของกรมป่าไม้ ในการร่วมมือกันดูแลพื้นที่ในเรื่องของการออกกฎระเบียบ มาตรการ หรือข้อบังคับในการบุกรุกพื้นที่ป่าและทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจากการทำการเกษตรและการสร้างที่พักและรีสอร์ท

3) การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ควรมีการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเส้นทางท่องเที่ยว ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่

4) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่อำเภอเขาค้อควรดำเนินการพัฒนาควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ตลอดจนอัตลักษณ์ที่งดงามของแหล่งท่องเที่ยว

5) การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวควรส่งเสริมให้ชุมชนได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว เพื่อการกระจายผลประโยชน์เพื่อให้ชุมชนเห็นประโยชน์จากการพัฒนา และร่วมกันอนุรักษ์และหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวโดยการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่าและเกิดการพัฒนายั่งยืน

8.2.2 นโยบายระดับชาติ

1) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีการอบรมให้ความรู้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะเป็นหน่วยงานที่ได้รับการกระจายอำนาจด้านการท่องเที่ยว และเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนและประชาชนมากที่สุด ทั้งการอบรมในด้านการตลาด การโฆษณาประชาสัมพันธ์ การดูแลมาตรฐานสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว และการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และเพิ่มพูนอำนาจในงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เพิ่มมากขึ้น

2) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ได้ แต่มีข้อจำกัดในด้านงบประมาณและขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว ดังนั้นในการถ่ายโอนภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงควรถ่ายโอนงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถและมีทักษะมาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

3) การเข้าสู่ยุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ซึ่งจะต้องมีการแข่งขันและการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศในกลุ่มประเทศอาเซียนได้อย่างเสรี จึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาคนโดยการเพิ่มศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้มีความเป็นมืออาชีพเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างมูลค่าในด้านการท่องเที่ยว

เอกสารอ้างอิง

เขาค้อหรือสวิตเซอร์แลนด์เมืองไทย. สืบค้นวันที่ 28 กันยายน 2553, จาก

http://www.xn--22ce7jsa2evc.net/khaoko_map.html

เชาวฤทธิ์ จงเกษกรณ์. (2552). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหาร

จัดการทรัพยากรน้ำ: กรณีศึกษาชุมชนลุ่มน้ำสะแกกรังจังหวัดอุทัยธานี.

วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก.

นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์. (2548). ศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.

วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปีพ.ศ.2548. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2552, จาก

<http://www.ttresearch.org/pdf/23-2-2007-Journal%2015.pdf>

บุปผา พิกุลแก้ว, วชิราภรณ์ พัดเกิด, วัชรพงษ์ พนิตอำรัง และปิย สุตีสุสดี. (2551). แนวทางการมี

ส่วนร่วมของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบน

พื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด. วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. สืบค้น

เมื่อ 15 พฤษภาคม 2552, จาก <http://www.ttresearch.org/pdf/040908/1.pdf>

เบญจจา จันทร์, ประชุมพร รังสีวงศ์ และพระภิกษุ ศรีสวัสดิ์. (2548). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วม

ร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ลุ่มแม่น้ำแม่

กลอง จังหวัดราชบุรี. วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปีพ.ศ.2548. สืบค้นเมื่อ 10

มิถุนายน 2552, จาก <http://www.ttresearch.org/pdf/4-10-2006-007.pdf>

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, กรวรรณ สังขกร, อัครพงศ์ อันทอง, อัจฉรีย์ ชไตน์มีลเลอร์, ศศิเพ็ญ พวงสายใจ,

คนางค์ คันธมธุรพจน์ และคณะ. (2549). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่

ยั่งยืนในลุ่มแม่น้ำโขง. เชียงใหม่: นพบุรีการพิมพ์.

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด, กรวรรณ สังขกร, อัครพงศ์ อันทอง, ไพรัช พิบูลย์รุ่งโรจน์, อนุรักษ์ ด้วงแปง.

(2549). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการที่ยั่งยืนในลุ่มแม่น้ำโขง 2. เชียงใหม่:

สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

มิ่งสรรพ์ ขาวสอาด และคณะ. (2550). โครงการจัดทำยุทธศาสตร์การท่องเที่ยว พ.ศ. 2551-2554.

เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคม.

รักษ์พงศ์ วงศาโรจน์. (2551). บทบาทขององค์กรภาครัฐหลักที่มีต่อการพัฒนากิจกรรมการ

ท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืนบนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด.

วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2552, จาก

<http://www.ttresearch.org/pdf/51010.pdf>

- รัตเกล้า เปรมประสิทธิ์. (2552). ความยั่งยืนและความสามารถในการรองรับทางสังคมของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย: กรณีศึกษา การท่องเที่ยวล่องแก่งลำน้ำเข็ก จังหวัดพิษณุโลก. วิทยานิพนธ์ ศศ.ด., มหาวิทยาลัยนเรศวร, พิษณุโลก
- วนิชย์ ไซยแสง. (2549). การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แหล่งมรดกโลกบ้านเชียง. วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ. สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2552, จาก <http://www.ttresearch.org/pdf/49019.pdf>
- วิรุจ กิจนันทวิวัฒน์ (2548). จุดเริ่มต้นของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศไทย. วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ ปีพ.ศ.2548. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2552, จาก <http://www.ttresearch.org/pdf/4-10-2006-010.pdf>
- สุรีย์ บุญญานุพงศ์ และคณะ. (2552). การจัดการท่องเที่ยวชุมชนภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง: กรณีศึกษาชุมชนประวัติศาสตร์ขุนตาน อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน. เชียงใหม่: สถาบันวิจัยสังคมสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยวกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2546). เอกสารชุดฝึกอบรมทางไกล หลักสูตรการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2553). ทิศทางแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2553. กรุงเทพฯ
- Louis M. Rea, Richard A. Parker. (1997). *Designing and Conducting Survey Research*. San Francisco: Jossey-Bass Inc.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยนเรศวร

โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน พื้นที่อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์

- คำชี้แจง 1. โปรดทำเครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบตามคิดเห็นของท่าน
2. กรุณาตอบคำถามทุกข้อ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
2. อายุ _____ ปี (เกิน 6 เดือนนับเป็น 1 ปี)
3. ศาสนา _____
4. สถานภาพการสมรส 1. โสด 2. สมรส
5. สถานภาพการทำงาน
 1. ผู้ประกอบการอิสระ 3. ลูกจ้างภาคเอกชน
 2. ลูกจ้างภาครัฐ 4. อื่น ๆ _____
- 5.1 สาขาอาชีพ _____
6. การศึกษา (กรุณาเลือกตอบเพียง 1 ข้อ)
 1. จบการศึกษา ระดับ _____
 2. กำลังศึกษา ระดับ _____ ชั้นปีที่ _____
 3. ไม่ได้รับการศึกษา
7. ระดับรายได้ต่อเดือน _____
8. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่จังหวัดใด _____
9. จำนวนครั้งที่มาเยือน
 1. เดินทางมาครั้งแรก
 2. เคยเดินทางมาแล้ว จำนวน _____ ครั้ง

10. ท่านเคยเดินทางมากับใคร

1. มาคนเดียว
2. มาเป็นกลุ่ม จำนวน _____ คน
3. อื่น ๆ ระบุ _____

11. รูปแบบการเดินทาง และระยะเวลาในการเดินทางมาท่องเที่ยวครั้งนี้ตลอดเส้นทางที่วัน
(ครึ่งวันให้นับเป็น 1 วัน)

1. ไป-กลับ (ข้ามไปตอบข้อ 12)
2. พักค้างคืน จำนวน _____ วัน

11.1 ท่านพักแรมที่ได้ในการมาท่องเที่ยวครั้งนี้

1. โรงแรม 4. ที่พักในอุทยาน
2. รีสอร์ท 5. บ้านญาติ
3. เกสต์เฮ้าส์ 6. อื่น ๆ ระบุ _____

12. ท่านเดินทางมาท่องเที่ยวลำนํ้าเข็กอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. รถทัวร์ 5. รถเช่า/เหมา
2. รถไฟ 6. รถทัวร์ของบริษัททัวร์
3. เครื่องบิน 7. อื่น ๆ ระบุ _____
4. รถยนต์ส่วนตัว

13. จุดประสงค์ของการเดินทางมาลำนํ้าเข็ก

1. ท่องเที่ยว/พักผ่อน 5. ปฏิบัติราชการ
2. ธุรกิจ/ค้าขาย 6. จลองแต่งงาน
3. ประชุม/อบรม/สัมมนา 7. อื่น ๆ ระบุ _____
4. ทักษะศึกษา

14. ค่าใช้จ่ายในการมาท่องเที่ยวที่ลำนํ้าเข็ก

1. ค่าอาหารและเครื่องดื่ม _____ บาท/คน
2. ค่าที่พัก _____ บาท/คน
3. ค่าเดินทาง _____ บาท/คน
4. ค่าซื้อของที่ระลึก _____ บาท/คน
5. อื่น ๆ (ระบุ) _____ บาท/คน

16. ให้ท่านประเมินระดับการให้บริการด้านการท่องเที่ยวของอำเภอเขาค้อ (โดยให้ทำเครื่องหมาย ✓ หน้าคำตอบ)

ศักยภาพของการท่องเที่ยว	การประเมิน									
	น้อยที่สุด → มากที่สุด									
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. ร้านอาหารและเครื่องดื่ม										
2. ที่พักและรีสอร์ท										
3. ร้านขายของฝาก/ของที่ระลึก										
4. อธิยาศัยของคนในท้องถิ่น										
5. ระบบการดูแลความปลอดภัย										
6. การคมนาคม (ถนน/จราจร)										
7. ป้ายบอกทาง										
8. ความสะอาดของสถานที่สาธารณะ										
9. ความเพียงพอของสุขอนามัยของห้องน้ำสาธารณะ										
10. ความสะอาด และความเพียงพอของลานจอดรถในแหล่งท่องเที่ยว										
11. การบริการข้อมูลการท่องเที่ยว										
12. การจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ขยะ น้ำเสีย อากาศ และเสียง										
13. มาตรฐานการบริการของผู้ประกอบการ										

17. ความคาดหวังในการมาเที่ยวอำเภอเขาค้อ

1. เป็นไปตามความคาดหวัง
2. น้อยกว่าความคาดหวัง เพราะ _____

18. ท่านคิดว่าจะกลับมาเที่ยวที่อำเภอเขาค้ออีกหรือไม่

1. กลับมาเที่ยวอีก
2. ไม่กลับมาอีก เพราะ _____